

HE 37/2011 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annettu direktiivi.

Ehdotettuun lakiin lisättäisiin direktiivin edellyttämät säännökset erityisosaajista. Laissa määriteltäisiin Euroopan unionin sininen kortti ja korkeaa pätevyyttä vaativa työ. Laissa säädettäisiin erityisosaajan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä ja luvan peruuttamisesta, oleskeluluvan pituudesta ja hakemuksen käsittelyajasta.

Direktiivin mukaan sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion

omien kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan ja koulutuksen alalla. Tähän liittyen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia sekä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia, kansanterveyslakia ja erikoissairaanhoidon lakia. Lakiteknisistä syistä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ulkomaalaislain muuttamisesta annettua lakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta tulisi kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Erityisosaajadirektiivi	3
2.2 Lainsäädäntö ja käytäntö	5
2.3 Erityisosaajadirektiivin täytäntöönpano eräissä unionin jäsenvaltioissa	9
2.4 Nykytilan arviointi	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	28
3.1 Tavoitteet	28
3.2 Keskeiset ehdotukset	28
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	29
4.1 Taloudelliset vaikutukset	29
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	30
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	30
5 ASIAN VALMISTELU	30
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	31
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	32
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	32
1.1 Ulkomaalaislaki	32
1.2 Laki ulkomaalaislain 68 §:n muuttamisesta	38
1.3 Yliopistolaki	38
1.4 Ammattikorkeakoululaki	41
1.5 Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta	43
1.6 Kansanterveyslaki	43
1.7 Erikoissairaanhoitolaki	44
2 VOIMAANTULO	44
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	44
LAKIEHDOTUKSET	46
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	46
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 68 §:n muuttamisesta	49
Laki yliopistolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	50
Laki ammattikorkeakoululain 26 a ja 26 b §:n muuttamisesta	51
Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	52
Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	53
Laki erikoissairaanhoitolain 3 §:n muuttamisesta	54
LIITE	55
RINNAKKAISTEKSTIT	55
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	55
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 68 §:n muuttamisesta	61
Laki yliopistolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	62
Laki ammattikorkeakoululain 26 a ja 26 b §:n muuttamisesta	64
Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	66
Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	67
Laki erikoissairaanhoitolain 3 §:n muuttamisesta	68

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön neuvoston 25 päivänä toukuuta 2009 antama direktiivi 2009/50/EY kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten, jäljempänä *erityisosaajadirektiivi*.

Komissio teki 23 päivänä lokakuuta 2007 ehdotuksen (KOM(2007) 637 lopullinen) erityisosaajadirektiiviksi. Ehdotus oli osa maaliskuussa 2000 hyväksytyssä Lissabonin strategiassa ja 11 päivänä joulukuuta 2007 päivättyssä komission tiedonannossa *Kasvua ja työllisyyttä koskevat yhdennetyt suuntaviivat (2008–2010)* [KOM(2007) 803 lopullinen] määriteltyä laajempaa yhteyttä. Erityisosaajadirektiivi julkaistiin Euroopan unionin (EU) virallisessa lehdessä 18 päivänä kesäkuuta 2009 ja se tuli voimaan 19 päivänä kesäkuuta 2009. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön ennen 19 päivää kesäkuuta 2011.

Erityisosaajadirektiivin tarkoituksena on edistää kolmansista maista tulevien erityisosaajien maahantuloa ja liikkuvuutta. Suurin osa direktiivin velvoitteista täyttyy voimassa olevan lainsäädännön nojalla. Ulkomaalaislaki (301/2004) sisältää jo nyt kevyemmän oleskelulupamenettelyn erityisosaajille. Direktiivin täytäntöönpanoa onkin pyritty valmistelemaan niin, että se ei hankaloittaisi nykyistä, toimivaksi havaittua järjestelmää.

Käytännössä suuri osa nykyisin Suomeen erityisosaajina oleskeluluvan saavista kolmansien maiden kansalaisista ei täyttäisi direktiivin edellytyksiä. Heille olisi mahdollista myöntää oleskelulupa nykyisten säännösten perusteella, sillä direktiivi ei estä myöntämästä muita oleskelulupia erityisosaajille. Näyttääkin siltä, että direktiivin merkitys jää Suomessa käytännössä vähäiseksi. Ulkomaalaislakiin tulee kuitenkin tehdä eräitä direktiivin edellyttämiä muutoksia.

Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan ja

koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa sitä, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen, eikä heiltä voi periä lukukausimaksuja. Yliopistolakia (558/2009) ja ammattikorkeakoululakia (351/2003) on tämän vuoksi tarpeen muuttaa erityisosaajadirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kohdistuu myös eläkelainsäädäntöön, tapaturmavakuutukseen, työttömyysturvaan, äitiys- ja perhe-etuuksiin sekä sairausetuuksiin, joihin luetaan julkiset terveyspalvelut, sairausvakuutuslain mukaiset etuudet ja vammaisetuuslain (570/2007) mukaiset tuet. Tästä syystä myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia (1573/1993), kansanterveyslakia (66/1972) ja erikoissairaanhoidon lakia (1062/1989) esitetään muutettavaksi.

2 Nykytila**2.1 Erityisosaajadirektiivi**

Erityisosaajan käsite on direktiivissä sidottu vähimmäispalkkatasoon ja ammattipätevyyteen liittyviin vaatimuksiin. EU:n sinisellä kortilla tarkoitetaan lupaa, joka oikeuttaa asumaan ja työskentelemään jäsenvaltion alueella tämän direktiivin nojalla. Sininen kortti voidaan myöntää työntekijälle, jonka työsuhde edellyttää erityistä ammattipätevyyttä, ja josta maksetaan riittävän korkea palkka. Palkkakynnys määritellään kansallisesti, ja sen on oltava vähintään 1,5-kertainen keskimääräiseen bruttopalkkaan nähden. Edellytyksenä on myös, että työsuhde on solmittu vähintään vuodeksi. EU:n sinisen kortin haltija voi tuoda mukanaan maahan myös perheenjäsenensä.

Direktiivi sisältää oikeuden liikkua toiseen jäsenvaltioon sen jälkeen kun sinisen kortin haltija on ensin oleskellut laillisesti ensimmäisessä jäsenvaltiossa 18 kuukautta. EU:n sinisen kortin haltija voi myös saada pitkään oleskelleen kolmannen valtion kansalaisen aseman nopeammin kerryttämällä eri jäsenvaltioissa oleskeltuja ajanjaksoja sen sijaan,

että oleskelisi yhdessä jäsenvaltiossa koko vaaditun viiden vuoden ajan. Lisäksi kortti tuo mukanaan joukon muita oikeuksia, mukaan lukien maan omien kansalaisten kanssa yhdenvertaisen oikeuden sosiaaliturvaan ja koulutukseen.

Direktiivi on jaettu kuuteen lukuun: I Yleiset säännökset, II Maahantulon edellytykset, III EU:n sininen kortti, menettely ja läpinäkyvyys, IV Oikeudet, V Oleskelu muissa jäsenvaltioissa ja VI Loppusäännökset.

I LUKU - Yleiset säännökset

Direktiivin 1 artikla sisältää yleissäännökset direktiivin tarkoituksesta. Direktiivin 2 artiklassa määritellään direktiivissä käytetyt käsitteet kuten EU:n sininen kortti, korkea pätevyyttä vaativa työ, korkea ammattipätevyys ja korkea-asteen tutkinto.

Direktiivin 3 artikla sisältää yksityiskohtaiset säännökset direktiivin soveltamisalaan kuuluvista henkilöistä. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu muun muassa henkilöt, jotka saavat tai ovat hakeneet kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua tai jotka hakevat oleskelulupaa direktiivissä 2005/71/EY tarkoitettuina tutkijoina tai jotka oleskelevat EY:n alueella pitkään oleskelleen henkilön asemasta annetun direktiivin 2003/109/EY (jäljempänä *pitkään oleskelleita koskeva direktiivi*) perusteella tai joiden maasta poistamista on lykätty tosiseikkojen tai oikeudellisten syiden vuoksi. Direktiiviä ei myöskään sovelleta kausityöntekijöihin tai EU:n kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä tai lähetettyihin työntekijöihin.

Direktiivi ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta myöntää mitä tahansa työtä varten muita oleskelulupia kuin EU:n sininen kortti. Muu oleskelulupa ei kuitenkaan anna haltijalleen tämän direktiivin mukaisia oikeuksia.

Direktiivin 4 artiklassa määritellään, miltä osin jäsenvaltion on mahdollista säätää ja pitää voimassa direktiiviä suotuisampia säännöksiä.

II LUKU - Maahantulon edellytykset

Direktiivin 5 artikla sisältää yksityiskohtaiset säännökset EU:n sinisen kortin hakemisen edellytyksistä. EU:n sininen kortti koskee

vain vähintään vuoden pituisia työsuhteita, jotka edellyttävät erityisosaamista, ja joista maksetaan artiklassa määriteltyä korkeaa palkkaa. Bruttovuospalkan tulee olla vähintään 1,5-kertainen jäsenmaan keskimääräiseen bruttovuospalkkaan nähden.

Direktiivi ei 6 artiklan mukaan vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen päättää erityisasiantuntijoina maahan päästettävien henkilöiden lukumäärästä.

III LUKU - EU:n sininen kortti, menettely ja läpinäkyvyys

Direktiivin 7 artikla sisältää säännökset EU:n sinisen kortin myöntämisestä ja muodosta sekä korttiin tehtävistä merkinnöistä. Jäsenvaltion on vahvistettava kortille vähintään vuoden ja enintään neljän vuoden pituinen vakiovoimassaoloaika. Jos työsopimus on voimassa vakiovoimassaoloaika lyhyemmän ajan, myönnetään kortti sopimuksen voimassaoloajaksi lisätynä kolmella kuukaudella. Sininen kortti on käytännössä tavallinen oleskelulupakortti, sillä sen on noudatettava oleskelulupien muodosta annetun asetuksen (EY) N:o 1030/2002 yhtenäistä mallia. Oleskelulupakorttiin on merkittävä tiedot kortinhaltijan työmarkkinoille pääsyn edellytyksistä. Oleskeluluvan tyyppi -kohtaan on tehtävä merkintä ”EU:n sininen kortti”.

Direktiivin 8—11 artiklassa säädetään hakemuksen hylkäämisperusteista, kortin peruuttamisesta sekä hakemusmenettelystä ja menettelyllisistä takeista. Jäsenvaltioiden tulee määrittää, tekeekö korttihakemuksen työntekijä itse vai/ja hänen työnantajansa. EU:n sinistä korttia koskeva päätös on annettava tiedoksi kirjallisesti kansallisesti säädettyjen ilmoitusmenettelyjen mukaisesti mahdollisimman pian ja viimeistään 90 päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Päätökseen tulee voida hakea muutosta oikeusteitse kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

IV LUKU - Oikeudet

Direktiivin 12 artikla sisältää säännökset EU:n sinisen kortin haltijan työmarkkinoille pääsystä ja 13 artikla hänen oikeuksistaan, jos hän joutuu tilapäisesti työttömäksi. Direktiivin 14 artiklassa säädetään yhdenvertais-

ta kohtelusta jäsenmaan omien kansalaisten kanssa muun muassa työolojen ja työehtojen, koulutuksen sekä sosiaaliturvan suhteen. Direktiivin 15 artiklassa säädetään lisäksi perheenjäsenen maahantulon edellytyksistä ja siihen liittyvästä menettelystä kuten kuuden kuukauden määräajasta hakemuksen käsitteilylle. Direktiivin 16 ja 17 artiklassa säädetään vielä EU:n sinisen kortin haltijalle myönnettävästä, EY:n alueella pitkään oleskelleen henkilön asemasta ja sen perusteella myönnettävästä pysyvistä oleskeluluvasta.

V LUKU - Oleskelu muissa jäsenvaltioissa

Direktiivin 18 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden perusteella EU:n sinisen kortin haltija voi muuttaa toiseen jäsenvaltioon sen jälkeen kun hän on ensin oleskellut ensimmäisessä jäsenvaltiossa laillisesti 18 kuukautta. EU:n sinisen kortin haltija voi matkustaa toiseen jäsenvaltioon, ja jäsenvaltion niin salliessa aloittaa työnteonkin, mutta hänen on silti haettava EU:n sinistä korttia myös toisessa jäsenvaltiossa. Ensimmäinen jäsenvaltio on velvollinen ottamaan EU:n sinisen kortin haltijan takaisin, jos toinen jäsenvaltio ei myönnä hänelle sinistä korttia. Jäsenvaltion on ilmoitettava päätöksestä ensimmäiselle jäsenvaltiolle.

Direktiivin 19 artiklassa säädetään toiseen jäsenvaltioon muuttaneen EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenen oleskelusta. Perheenjäsenet voivat seurata EU:n sinisen kortin haltijaa toiseen jäsenvaltioon, mutta heidänkin on haettava siellä uutta oleskelulupaa.

VI LUKU - Loppusäännökset

Luku sisältää säännökset täytäntöönpanotoimenpiteistä, komission seurannasta, yhteispisteistä, täytäntöönpanon määräajasta ja direktiivin voimaantulosta (20—25 artikla). Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille, jos se toteuttaa lainsäädäntö- tai viranomaistoimenpiteitä maahan päästettävien henkilöiden lukumäärän, työvoiman tarveharkinnan tai toisesta jäsenvaltiosta palauttamiseen liittyvien kustannusten suhteen. Myös mahdollisista eettiseen rekrytointiin liittyvistä rajoituksista on ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

Jäsenvaltioiden tulee myös toimittaa komissiolle vuosittain tilastotiedot EU:n sinisen kortin haltijoista. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön 19 päivään kesäkuuta 2011 mennessä. Jäsenvaltioiden on toimitettava kansalliset säännökset kirjallisesti komissiolle.

2.2 Lainsäädäntö ja käytäntö

Oleskeluluvan hakeminen ja myöntäminen

Työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa. Lisäksi ulkomaalaislain oleskelua, liikkumista ja kauttakulkua koskeva 4 luku sisältää yleissäännöksiä oleskeluluvan myöntämisestä.

Ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin mukaan ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen maahan saapumista. Oleskelulupaa voidaan hakea vasta Suomessa, jos siitä on erikseen laissa säädetty. Ensimmäisen oleskeluluvan jälkeen myönnettävää jatko-oleskelulupaa voi aina hakea Suomessa, vaikka oleskeluluvan peruste olisikin muuttunut.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lupatyyppistä riippumatta, että ulkomaalaislain 36 §:n mukaiset yleiset oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Lain 36 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä taikka Suomen kansainvälisiä suhteita. Kansanterveydelliset seikat eivät kuitenkaan estä jatkoluvan myöntämistä, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat muutoin olemassa. Kansainvälisiin suhteisiin liittyvät seikat eivät vaikuta oleskeluluvan myöntämiseen, jos kysymyksessä on perhesiteen perusteella myönnettävä lupa tai sellaiselle pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnettävä EY-oleskelulupa, joka on saanut tämän aseman jo toisessa jäsenvaltiossa.

Oleskelulupa voidaan lain 36 §:n 2 momentin perusteella jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen. Käytännössä maahantulosäännösten kiertä-

minen tarkoittaa sitä, että hakija pyrkii oleskeluluvan saadakseen tietoisesti harhauttamaan oleskelulupaviranomaisia esimerkiksi salaamalla maahantulon todellisen tarkoituksen tai esittämällä väärennetyjä asiakirjoja hakemuksensa tueksi.

Oleskeluluvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä on ulkomaalaislain 39 §:n mukaan, että ulkomaalainen kykenee vastaamaan omasta toimeentulostaan. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Ulkomaalaisen toimeentulo katsotaan turvatuksi ensimmäistä oleskelulupaa myönnettäessä, jos hänen maassa oleskelunsa kustannetaan tavanomaisiksi katsottavilla ansiotyöstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavilla tuloilla siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tai vastaavan muun toimeentuloa turvaavan etuuden tarpeeseen. Tällaisena etuutena ei pidetä kustannuksia korvaavia sosiaaliturvaetuksia kuten lapsilisää ja asumistukea. Jatkolupaa myönnettäessä voidaan kuitenkin sallia tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan toimeentuloa turvaavaan etuuteen. Toimeentulo ei saa tällöinkään olla ainoastaan toimeentulotuen varassa.

Työntekijän toimeentuloedellytyksestä säädetään vielä erikseen ulkomaalaislain 72 §:n 4 momentissa. Sen mukaan harkittaessa työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämistä on varmistuttava, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu ansiotyöllä, elinkeinotoiminnalla tai muulla tavalla. Hallituksen esityksen (HE 28/2003 vp) mukaan arvioitaessa toimeentulon riittävyttä esimerkiksi osa-aikaisen työn osalta vähimmäisrajana voitaisiin pitää sitä, että työ oleskeluluvan voimassaoloaikana kerryttäisi työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitulla tavalla työssäoloa.

Oleskelulupa on ulkomaalaislain 33 §:n 1 momentin mukaan joko määräaikainen tai pysyvä. Ensimmäinen oleskelulupa on yleensä määräaikainen. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään lain 33 §:n 2 momentin mukaan joko tilapäisenä tai jatkuvaluonteisena. Oleskeluluvan luonne riippuu oleskelun tar-

koituksesta. Esimerkiksi tilapäiseksi tarkoitettua työntekoa varten myönnetään tilapäinen lupa, ellei hakijan kokonaistilanteesta muuta johdu. Jos sen sijaan työsuhte on vakituinen tai sopimuksen kesto on vähintään kaksi vuotta, oleskelupa myönnetään jatkuvana. Määräaikaista oleskelulupaa ei voida myöntää yli kahdeksi vuodeksi. Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituudesta säädetään ulkomaalaislain 53 §:ssä ja jatkoluvan pituudesta lain 55 §:ssä. Yleensä ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään vuodeksi kerrallaan. Jatko-oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi. Pysyvä oleskelulupa voidaan myöntää, kun henkilö on oleskellut Suomessa neljä vuotta ja hänellä on ollut jatkuva oleskelulupa.

Eduskunta hyväksyi 15 päivänä maaliskuuta 2011 lain ulkomaalaislain muuttamisesta (631/2011), jossa säädetään oleskeluluvissa käyttöön otettavien biometrinen tunnisteen edellyttämistä muutoksista. Lakimuutos tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Ulkomaalaislain uudessa 33 a §:ssä säädetään oleskeluluvan osoitukseksi annettavasta oleskelulupakortista. Oleskelulupakorttiin merkitään muutetun 34 §:n 1 momentin mukaan oleskelun luonne kirjaintunnuksilla siten, että jatkuvan oleskeluluvan tunnus on A, tilapäisen oleskeluluvan B, pysyvän oleskeluluvan P ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan P-EY. Pykälän 2 momentin mukaan oleskelulupakorttiin tehdään merkintä direktiivistä, jonka perusteella oleskelulupa on myönnetty.

Oleskelulupa voidaan myöntää myös oleskeluluvan saaneen työntekijän perheenjäsenelle. Tällöinkin edellytyksenä on, että edellä kuvatut oleskeluluvan yleiset myöntöedellytykset täyttyvät. Oleskelulupa voidaan myöntää perhesiteen perusteella lähtökohtaisesti vain sellaiselle henkilölle, joka vastaa ulkomaalaislain perheenjäsenen määritelmää. Ulkomaalaislain 37 §:n 1 momentin mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa aviopuoliso ja alle 18-vuotiaat naimattomat lapset. Perheenjäsenen oleskeluluvan luonne ja kesto riippuvat oleskeluluvan saaneen perheenkokoajan oleskeluluvasta. Jos perheenkokoajalle on esimerkiksi myönnetty jatkuva oleskelulupa vuodeksi, myös

perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa vuodeksi.

Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa

Erytisosajat voivat pääsääntöisesti tehdä työtä niin sanotulla tavallisella oleskeluluvala ilman työntekijän oleskelulupaa. Tällöin oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) tekemää myönteistä osaratkaisua, eikä työnantajan velvoiteta toimittamaan lain 73 §:ssä säädettyjä selvityksiä. Yritysjohdolle ja asiantuntijoille myönnettävästä oleskeluluvasta säädetään ulkomaalaislain 79 §:n 6 momentin 1 kohdassa. Sen mukaan oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa, ja joka toimii yrityksen yli- tai keski johdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä.

Maahanmuuttovirasto arvioi käytännössä johdon tehtävien laatua pyytämällä hakijalta selvitystä muun muassa työsopimuksesta, toimenkuvasta, palkasta sekä yrityksen koosta ja toiminnasta. Maahanmuuttovirasto on edellyttänyt, että asiantuntijalla on korkeakoulututkinto, ja että hän tulee vaativiin tutkintoa edellyttäviin tehtäviin. Erytisosamista arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa työn vaatima erityinen koulutus tai erikoispätevyys, tehtävien laatu ja työstä maksettava palkka. Korkeakoulututkinnon edellyttäminen ei vielä yksinomaan osoita, että työ vaatii erityisosaamista.

Ylimmän johdon ja asiantuntijoiden lisäksi myös kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevalle opettajalle, luennoitsijalle, kouluttajalle, konsultille tai tutkijalle voidaan myöntää tavallinen oleskelulupa työntekoa varten ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Edellytyksenä kuitenkin on, että työ kestää enintään yhden vuoden. Työntekooikeus koskee opetus-, koulutus- ja konsultointitehtäviä esimerkiksi korkeakouluissa, ammattikorkeakouluissa, kansanopistoissa ja yrityksissä. Lisäksi kutsun tai sopimuksen nojalla maahan tulevat tulkit, opettajat ja asiantuntijat sekä urheilutuomarit voivat tehdä työtä ilman oleskelulupaa, jos työnteko kestää korkeintaan kolme kuukautta. Tästä säädetään ulkomaalaislain 81 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Tällöin ulkomaalainen tarvitsee

kuitenkin viisumin, jos hän tulee valtiosta, jonka kansalaiset ovat viisumivelvollisia.

Käytännössä Maahanmuuttovirasto myöntää asiakaslähtöisesti edellytysten täyttyessä tavallisen oleskeluluvan erityisosaajille ilman työvoiman saatavuusharkintaa, vaikka henkilö olisi alun perin hakenut työntekijän oleskelulupaa.

Erytisosajille myönnettiin vuonna 2010 arviolta lähes 2 400 oleskelulupaa. Erytisosajat ovat pääasiassa IT-asiantuntijoita. Joukossa on myös insinöörejä, lakimiehiä, lääkäreitä ja tutkijoita sekä yritysten ylimmän johdon henkilöstöä. Suurin yksittäinen ryhmä on intialaiset IT-alan asiantuntijat, joita on saapunut noin 800—850 vuosittain. Heille on myönnetty pääosin alle vuoden voimassa olevia tilapäisiä oleskelulupia. Toiseksi suurin ryhmä ovat olleet kiinalaiset IT-asiantuntijat, joille on myönnetty noin 200—250 oleskelulupaa vuosittain. Myös heidän työskentelynsä on kestänyt yleensä alle vuoden.

Maahanmuuttoviraston arvion mukaan suurin osa nykyisistä erityisosaajina maahan tulevista ei täyttäisi direktiivin edellytyksiä, koska erityisosaajien palkka ei pääsääntöisesti ylitä direktiivin edellyttämää palkkakynnystä. Erytisosajille maksetaan noin 3 000 euroa kuukaudessa. Palkkaa kompensoidaan usein luontoiseduilla kuten päivärahoilla, asunnolla, matkapuhelimella ja sairausvakuutuksella. Direktiivin palkkakynnys on kuitenkin ehdoton. Tämän lisäksi suurin osa erityisosaajista tulee lyhytaikaiseen, alle vuoden kestävään projektityöhön, joten myöskään direktiivin edellytys vähintään vuoden työsopimuksesta ei heidän kohdallaan täyty. Näin ollen nykyisistä oleskeluluvan hakijoista korkeintaan muutama sata vuosittain voisi saada EU:n sinisen kortin. Tilanne voi kuitenkin tulevaisuudessa muuttua. Maahanmuuttovirasto käsitteli työntekijöille myönnettävät oleskeluluvat vuonna 2010 keskimäärin kahdessa kuukaudessa.

Työnteko työntekijän oleskeluluvala

Työntekijän oleskelulupa myönnetään kaksivaiheisesti. Ulkomaalaislain 72 §:n mukaisesti TE-toimisto arvioi ensin osapäätöksessään luvan työvoimapoliittiset edellytykset

eli työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan työvoiman saatavuuden kohtuullisessa ajassa varmistuen, että työntekijän oleskeluluvan myöntäminen ei estä työhön sopivan, työmarkkinoilla käytettävissä olevan henkilön työllistymistä. Harkitessaan työntekijän oleskeluluvan myöntämistä, TE-toimisto ottaa huomioon ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskevat valtioneuvoston päätöksellä annetut valtakunnalliset linjaukset sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) alueelliset linjaukset, joiden laadintaan myös työmarkkinaosapuolet ulkomaalaislain 71 §:n nojalla osallistuvat. TE-toimisto arvioi tämän jälkeen ulkomaalaislain 73 §:n mukaisesti työnteon keskeiset ehdot, työnantajan edellytykset toimia työnantajana, ulkomaalaisen toimeentulon riittävyyden sekä varmistaa 72 §:n mukaisesti, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksytyä terveydentilaa. Ulkomaalaislain 83 §:n mukaan työlupayksikön tekemän osapäätöksen jälkeen Maahanmuuttovirasto myöntää ensimmäisen oleskeluluvan ja poliisilaitos jatkoluvan, jos 36 §:n mukaiset luvan myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin mukaan liittää työntekijän oleskelulupahakemukseen työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä tarkoitettu selvitys työnteon keskeisistä ehdoista ja vakuutus siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset. Jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, työnantajan on vakuutettava, että työnteon keskeiset ehdot vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä. TE-toimisto voi myös vaatia työnantajalta selvityksen siitä, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa

Ulkomaalainen voi ulkomaalaislain 56 §:n nojalla saada pysyvän oleskeluluvan oleskeltuaan Suomessa neljä vuotta. Viiden vuoden

maassa oleskelun jälkeen voidaan myöntää niin sanottu pitkään oleskelleen asema ulkomaalaislain 56 a §:n mukaisesti. Säännös perustuu neuvoston 25 päivänä marraskuuta 2003 hyväksymään pitkään oleskelleita koskevaan direktiiviin. Ulkomaalaisella ei ole velvoitetta hakea pitkään oleskelleen asemaa, eikä se vaikuta oleskelun jatkumiseen Suomessa. Asemalla voi olla lisäarvoa lähinnä sellaisessa tilanteessa, jossa ulkomaalainen haluaa muuttaa toiseen jäsenvaltioon. Kuten EU:n sinisen kortin saanut erityisosaajakin, pitkään oleskelleen aseman saanut kolmannen maan kansalainen voi liikkua toiseen jäsenvaltioon ja hakea oleskelulupaa vasta siellä.

Pitkään oleskelleen aseman saaneen voi karkottaa ulkomaalaislain 149 §:n 2 momentin perusteella vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Näin ollen häntä ei voi karkottaa, jos hän on ryhtynyt, taikka hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustelusta syystä epäillä ryhtyvän Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan.

Oleskeluluvan peruuttaminen

Oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 58 §:n 1 momentin nojalla peruuttaa, jos ulkomaalainen muuttaa pysyvästi pois Suomesta tai oleskelee pysyvässä tarkoituksessa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa peruutetaan 58 §:n 2 momentin nojalla, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta Euroopan unionin alueen ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan 58 §:n 4 momentin nojalla peruuttaa myös, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan

kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan 58 §:n 6 momentin perusteella peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin perusteella peruuttaa, jos edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei ole enää olemassa. Esimerkiksi työntekijän tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos työntekijällä ei ole enää riittävää toimeentuloa tai hän jää työttömäksi. Kukin yksittäistapaus harkitaan aina kokonaisvaltaisesti. Käytännössä esimerkiksi toimeentulotukeen turvautumisessa otetaan huomioon, onko varattomuus johtunut kokonaan tai osittain itse aiheutetusta tai tahallisesta syystä. Oleskeluluvan peruuttaminen tai jatkoluvan epääminen voidaan katsoa kohtuuttomaksi esimerkiksi silloin, jos ansioiden väheneminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai äitiydestä, tai jos oleskeluluvan haltija on joutunut tilapäisesti työttömäksi itsestään riippumattomasta syystä. Lieventävillä seikoilla on merkitystä erityisesti silloin, kun ulkomaalainen on oleskellut maassa pitkään. Ulkomaalaisen oleskelulupaa ei välttämättä peruuteta tai jatkolupaa evätä, jos hän on oleskellut maassa vuosia, vaikka hän turvautuisikin tilapäisesti toimeentulotukeen. Myös perhesuhteet voidaan ottaa huomioon. Ulkomaalaisen maassa oleskelulle voi myös löytyä uusi peruste kuten perhesiteet. Tällöin oleskelulupa voidaan myöntää uudella perusteella.

Työnantajan velvollisuudet

Työntekijän oleskelulupa voidaan evätä, jos työnantaja ei ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin 3 kohdassa edellytetyllä tavoin ole huolehtinut ja vastaisuudessa kykene huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana. Luvan epäämisen ohella kysymykseen voi tulla ulkomaalaislain 187 §:n mukainen erillinen TE-toimiston päätös työntekijän oleskelulupien myöntämisestä pidättäytymisestä. Jäl-

kimmäinen päätös ei pykälän mukaan tule kuitenkaan kyseeseen silloin, kun teosta on tuomittu rangaistus. Säännös koskee vain työntekijän oleskelulupia.

Työnantajan on ulkomaalaislain 73 §:n 2 momentin nojalla varmistauduttava siitä, että palvelukseen tulevalle ja palveluksessa olevalla ulkomaalaisella on vaadittava työntekijän oleskelulupa tai että hän ei tarvitse oleskelulupaa. Pykälän 3 momentin mukaan työnantaja, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen taikka pysyväällä oleskeluluvalla oleskelevan ulkomaalaisen, tulee viivytyksettä toimittaa TE-toimistolle 1 momentissa tarkoitettu selvitys sekä ilmoittaa työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle ulkomaalaisen nimi sekä sovellettava työehtosopimus. Työnantajan tulee pykälän 4 momentin perusteella säilyttää työpaikalla tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista ja heidän työnteke-oikeutensa perusteista siten, että ne ovat tarvittaessa vaivattomasti työsuojeluviranomaisen tarkastettavissa. Työnantajan on säilytettävä tiedot ulkomaalaisen palvelussuhteen päättymisestä neljä vuotta.

Ulkomaalaislain 186 § sisältää säännökset työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta. Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta pitää palveluksessaan ulkomaalaisen, jolla ei ole oikeutta ansiotyön tekemiseen, tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työnteon ehdoista taikka työtehtävistä ja niiden asettamista vaatimuksista, taikka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 73 §:n 3 momentissa säädetyn velvollisuuden, on tuomittava työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

2.3 Erityisosajadirektiivin täytäntöönpano eräissä unionin jäsenvaltioissa

Direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu samanaikaisesti eri jäsenvaltioissa, eikä kattavaa ja yksityiskohtaista vertailua eri maiden ratkaisuksista ole ollut mahdollista tehdä hallituksen esityksen valmistelun aikana.

Tietojen mukaan ainoastaan Alankomaat on jo valmistellut tarvittavat säädösmuutokset, jotka tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011. Esimerkiksi Ruotsissa valmistelu on vielä hyvin alkuvaiheessa.

EU:n sininen kortti otettiin Alankomaissa käyttöön kesällä 2011. Kuten Suomessa, sininen kortti täydentää jo olemassa olevaa kansallista erityisosaajien maahanmuuttojärjestelmää. Myös Alankomaissa EU:n siniseen korttiin liittyvät säännökset ovat voimassa olevaa erityisosaajien maahanmuuttojärjestelmää tiukemmat. Esimerkiksi todistusta vähintään kolme vuotta kestäneestä korkea-asteen tutkinnosta ei edellytetä kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan erityisosaajan oleskeluluvan hakijoilta. Lisäksi sinisen kortin hakijoille määritelty palkkaminimi on huomattavasti suurempi kuin muille erityisosaajille. Sinisen kortin hakijan vuositulojen on oltava vähintään 60 000 €, kun taas kansallisen erityisosaajan oleskeluluvan hakijan tulojen on oltava korkeimmillaankin vain 50 183 € ja alimmillaan 26 376 €, riippuen hakijan iästä ja kokonaistilanteesta. Perheen yhdistäminen on mahdollista molemmissa järjestelmissä, ja se koskee puolison (myös avopuolison) lisäksi perheen lapsia. Perheenjäsenet voivat ottaa vastaan mitä tahansa työtä.

Jäsenvaltiot ovat keskustelleet täytäntöönpanon liittyvistä kysymyksistä komission järjestämässä kontaktikomitean kokouksissa. Kysymyksiä jäsenvaltioissa aiheuttavat hyvin samantyyppiset asiat. Epäselvyyttä ovat herättäneet muun muassa direktiivin tulkinnanvaraiset sanamuodot kuten esimerkiksi työtömyysjaksojen tulkinta.

2.4 Nykytilan arviointi

Yleistä

Erityisosaajadirektiivin täytäntöönpanon vaikutus Suomessa noudatettaviin menettelyihin ei ole kovin suuri, koska jo nyt Suomen lainsäädäntö antaa joustavat mahdollisuudet kehittää erityisosaajien maahantuloa. Olennaista onkin se, ettei nyt tehtävillä muutoksilla vaikeuteta olemassa olevaa ja toimivaa järjestelmää.

I Yleiset säännökset

1 artikla. Direktiivin tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan määrittää maahantulon ja yli kolmen kuukauden oleskelun edellytykset kolmansien maiden kansalaisille, jotka tulevat maahan EU:n sinisen kortin haltijoina korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten joko kolmannelta maasta tai toisesta jäsenvaltiosta. Direktiivissä säädetään myös edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenien maahantulon ja yli kolmen kuukauden oleskelun edellytyksistä.

Ulkomaalaislaissa säädetään maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksistä. Direktiivi edellyttää muutoksia ulkomaalaislakiin. Direktiivin 14 artikla edellyttää muutoksia myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettuun lakiin, kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolakiin sekä yliopistolakiin ja ammatti- korkeakoululakiin.

2 artikla. Artikla sisältää direktiivissä käytettyjen käsitteiden määritelmät. Ulkomaalaislain määritelmät ovat 3 §:ssä. Lisäksi perheenjäsenen määritelmä on 37 §:ssä.

Artiklan *a kohdan* kolmannen maan kansalaista koskeva määritelmä vastaa ulkomaalaislain 3 §:n 2 a kohdan määritelmää.

Artiklan *b kohdassa* korkeaa pätevyyttä vaativalla työllä tarkoitetaan sellaisen henkilön työskentelyä, jolla on asianomaisessa jäsenvaltiossa suojaa työntekijänä kansallisen työlainsäädännön nojalla ja/tai kansallisen käytännön mukaisesti oikeussuhteesta riippumatta aidon ja todellisen työn tekemiseksi toisen lukuun tai toisen johdolla, jonka työstä maksetaan korvaus, ja jolla on soveltuva ja erityinen taito, jonka osoittaa korkea ammatitpätevyys. Ulkomaalaislain 3 §:ään on lisättävä korkeaa pätevyyttä vaativan työn määritelmä.

EU:n sinisellä kortilla tarkoitetaan artiklan *c kohdan* mukaan lupaa, jossa on merkintä ”EU:n sininen kortti”, ja joka oikeuttaa haltijansa asumaan ja työskentelemään jonkin jäsenvaltion alueella erityisosaajadirektiivin nojalla. Kyseessä on uusi oleskeluluvan peruste, joten ulkomaalaislain 3 §:ään on lisättävä myös EU:n sinisen kortin määritelmä. Käytännössä EU:n sininen kortti on direktiivin mukaan tavallinen oleskelulupakortti,

jonka ”Oleskeluluvan tyyppi” -kohdassa on maininta EU:n sinisestä kortista.

Artiklan *d ja e kohdassa* määritellään ensimmäinen ja toinen jäsenvaltio. Ensimmäisellä jäsenvaltiolla tarkoitetaan jäsenvaltiota, joka ensimmäisenä myöntää kolmannen maan kansalaiselle EU:n sinisen kortin. Toisella jäsenvaltiolla tarkoitetaan muuta jäsenvaltiota kuin ensimmäistä jäsenvaltiota. Ensimmäistä ja toista jäsenvaltiota ei ole tarpeellista määritellä erikseen ulkomaalaislaissa, sillä kulloinkin tarkoitettava jäsenvaltio käy ilmi jäsenvaltiosta toiseen liikkumista koskevien säännösten muotoilusta. Asiaa täsmennetään myös kyseisten säännösten yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Perheenjäsenillä tarkoitetaan artiklan *f kohdan* mukaan perheenyhdistämisestä annetun direktiivin (2003/86/EY, jäljempänä *perheenyhdistämisdirektiivi*) 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä kolmansien maiden kansalaisia eli perheenkokoajan aviopuolisoa ja hänen tai hänen aviopuolisonsa huollettavana olevia alaikäisiä ja naimattomia lapsia. Perheenyhdistämisdirektiivi mahdollistaa perheenyhdistämisen myös muiden kuin 4 artiklan 1 kohdassa mainittujen perheenjäsenten kanssa. Ulkomaalaislain 37 §:ssä perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan myös jatkuvasti avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolesta riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä tai heillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos rinnastamiseen on muu painava syy. Alaikäiseen lapseen voidaan tietyn edellytyksin rinnastaa myös kasvattilapsi, jonka huoltajuudesta ei voida esittää virallista selvitystä esimerkiksi lähtömaan tilanteesta johtuvista syistä. Jäsenvaltiot voivat erityisosaajadirektiivin 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla säätää suotuisammin perheenyhdistämistä koskevan 15 artiklan osalta. Erityisosaajiin voidaan näin ollen soveltaa voimassa olevan lain 37 §:n mukaista perheenjäsenen määritelmää, eikä direktiivin hieman suppeampi määritelmä aiheuta muutoksia ulkomaalaislakiin.

Korkealla ammattipätevyydellä tarkoitetaan artiklan *g kohdan* perusteella pätevyyttä, josta on osoituksena korkea-asteen tutkinto.

Ulkomaalaislain 3 §:ään on tarkoitus lisätä edellä kerrotuin tavoin korkeaa pätevyyttä vaativan työn määritelmä. Samassa yhteydessä määritellään korkea ammattipätevyys. Ammattipätevyyttä käsitellään myös ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1093/2007).

Jäsenvaltiot voivat kansallisesti päättää rinnastaa korkea-asteen tutkintoon myös vähintään viiden vuoden ammattikokemuksen, jonka taso on verrattavissa korkea-asteen tutkintoon, ja joka soveltuu työ sopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa mainittuun ammatin tai siinä mainitulle alalle. Ammattikokemuksella tarkoitetaan artiklan *i kohdan* mukaan kyseisen ammatin tosiasiallista ja laillista harjoittamista. Käytännössä toisessa maassa suoritettujen työkokemuksen arvioiminen olisi hyvin hankalaa, eikä työkokemusta esitetä näin ollen rinnastettavaksi korkea-asteen tutkintoon.

Korkea-asteen tutkinnolla tarkoitetaan artiklan *h kohdan* mukaan sellaista tutkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa, jonka toimivaltainen viranomainen on antanut, ja joka osoittaa henkilön suorittaneen keskiasteen jälkeisen korkea-asteen koulutusohjelman eli sijaintivaltiossaan korkea-asteen oppilaitokseksi tunnustetun oppilaitoksen tarjoamien kurssien muodostaman kokonaisuuden. Tutkinnon on edellytettävä vähintään kolmen vuoden opintoja. Ulkomaalaislain 3 §:ään on tarkoitus lisätä edellä kerrotuin tavoin korkea-asteen pätevyyttä vaativan työn määritelmä. Samassa yhteydessä määritellään myös korkea-asteen tutkinto.

Artiklan *j kohdan* mukaan säännellyllä ammatilla tarkoitetaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin (2005/36/EY, jäljempänä *ammattipätevyysdirektiivi*) 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyä säänneltyä ammattia. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan ammattipätevyysdirektiivissä yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa, jonka aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen. Yksi tällainen ammattitoiminnan harjoittamisen muoto on

sellaisen ammattinimikkeen käyttö, johon lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla vain tietyn ammattipätevyuden omaavilla henkilöillä on oikeus. Jos ensimmäistä virkettä ei sovelleta, säänneltyyn ammattiin rinnastetaan saman direktiivin 2 kohdassa tarkoitettu ammatti eli direktiivin I liitteessä tarkoitettun yhdistyksen tai järjestön jäsenen harjoittama ammatti. Ammattipätevyysdirektiivi on Suomessa saatettu voimaan lailla ammattipätevyuden tunnustamisesta. Lain 2 §:n 1 kohdassa todetaan säännellyllä ammatilla tarkoitettavan virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa säädetty ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset.

3 artikla. Artikla määrittää direktiivin soveltamisalan. Direktiiviä sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat sen nojalla pääsyä jonkin jäsenvaltion alueelle korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten. Artiklassa luetellaan myös kolmansien maiden kansalaiset, joihin direktiiviä ei sovelleta.

Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu henkilöt, jotka saavat tai ovat hakenneet kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua, ja henkilöt, jotka hakevat oleskelulupaa direktiivissä 2005/71/EY tarkoitettuina tutkijoina. Soveltamisalan ulkopuolelle on niin ikään rajattu henkilöt, jotka oleskelevat EY:n alueella pitkään oleskelleita koskevan direktiivin perusteella sekä henkilöt, jotka tulevat jäsenvaltion alueelle sellaisten kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien sitoumusten nojalla, joilla helpotetaan tiettyjen kaupan ja investointeihin liittyvien luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua. Lisäksi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu henkilöt, joiden maasta poistamista on lykätty tosiseikkojen tai oikeudellisten syiden vuoksi. Direktiiviä ei myöskään sovelleta kausityöntekijöihin tai EU:n kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen direktiivin 2004/38/EY (jäljempänä *vapaan liikkuvuuden direktiivi*) mukaisesti tai henkilöihin, joihin sovelletaan palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16 päivänä joulukuuta 1996 annettua Euroopan parlamentin ja neu-

voston direktiiviä 96/71/EY, niin kauan kuin he ovat lähetettyinä asianomaisen jäsenvaltion alueelle. Direktiiviä ei myöskään sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä, kansalaisuudesta riippumatta, joilla on yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä kyseisten kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten perusteella unionin kansalaisten kanssa yhtäläinen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen.

Lähetettyjen työntekijöiden poissulkemista direktiivin soveltamisalasta koskeva 3 artiklan 2 kohdan j alakohdan muotoilu voi aiheuttaa tulkintakysymyksiä. Sen mukaan direktiiviä ei sovelleta kolmansien valtioiden kansalaisiin, joihin sovelletaan palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 96/71/EY, niin kauan kuin he ovat lähetettyinä asianomaisen jäsenvaltion alueelle. Direktiivin 96/71/EY 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan jäsenvaltioon sijoittautuneisiin yrityksiin, jotka tarjotessaan valtioiden välillä palveluja lähettävät 3 kohdan mukaisesti työntekijöitä työhön toisen jäsenvaltion alueelle. Lähetettyjä työntekijöitä koskevassa direktiivissä on määritelty selkeästi kolme työntekijäryhmää, joihin sitä sovelletaan eli sisäisen siirron saaneet, alihankintaan liittyvä lähettäminen sekä vuokratyöhön liittyvä lähettäminen. Lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin 1 artiklan 4 kohdan mukaan muuhun kuin jäsenvaltioon sijoittautuneet yritykset eivät kuitenkaan voi saada suotuisampaa kohtelua kuin jäsenvaltioon sijoittautuneet yritykset. Siten myös EU:n alueen ulkopuolelle sijoittautuneiden yritysten lähetetyt työntekijät on välillisesti suojattu lähettämisen ajan vähintään samantasoisesti kuin EU:n alueelta lähetetyt työntekijät. Erityisosaajadirektiivin tarkoituksena onkin mitä ilmeisimmän ollut sulkea sen soveltamisalan ulkopuolelle kaikki lähetetyt työntekijät riippumatta siitä, onko kolmannen maan kansalainen lähetetty työhön EU:n alueelta vai kolmannesta maasta.

Artiklan 3 kohdassa säädetään vielä, että direktiivi ei rajoita sellaisten sopimusten soveltamista, jotka yhteisö ja/tai sen jäsenvaltiot ja yksi tai useampi kolmas maa ovat teh-

neet, ja joissa luetellaan ammatit, jotka eivät saisi kuulua tämän direktiivin soveltamisalaan, jotta varmistetaan eettinen rekrytointi henkilöstön puutteesta kärsivillä aloilla suojaamalla henkilövoimavaroja sellaisissa kehitysmaissa, jotka ovat allekirjoittaneet kyseiset sopimukset.

Direktiivi ei myöskään artiklan 4 kohdan perusteella rajoita jäsenvaltioiden oikeutta myöntää mitä tahansa työtä varten muita oleskelulupia kuin EU:n sinisen kortin. Muut oleskeluluvat eivät anna haltijalleen tämän direktiivin mukaisia oikeuksia. Ulkomaalaislain nojalla tällä hetkellä erityisosajiksi katsottavista henkilöistä vain osa tulee EU:n sinisen kortin piiriin. Erityistä osaamista vaatiin tehtäviin voidaan soveltaa yleistä työntekijän oleskelulupamenettelyä silloin, kun direktiivin edellytykset eivät täyty.

Ulkomaalaislakiin on tarpeen lisätä säännös EU:n sinisen kortin erityisistä myöntöedellytyksistä. Säännöksen perusteluissa täsmennetään, mille henkilöryhmille korttia ei direktiivin edellyttämin tavoin myönnetä.

4 artikla. Direktiivi mahdollistaa tietyissä tapauksissa suotuisammat säännökset. Direktiivi ei rajoita yhteisön lainsäädäntöön perustuvien suotuisampien säännösten soveltamista. Se ei myöskään rajoita kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin sisältyvien suotuisampien säännösten soveltamista, joita yhteisö tai yhteisö ja sen jäsenvaltiot taikka yksi tai useampi jäsenvaltio on solminut kolmannen maan kanssa.

Jäsenvaltiot voivat myös poiketa 5 artiklan 3 kohdassa edellytetystä palkkakynnyksestä tapauksissa, joissa on kyse oleskelusta toisessa jäsenvaltiossa 18 artiklan mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat myös soveltaa 11 artiklaa suotuisampia menettelysäännöksiä. Direktiivi mahdollistaa suotuisamman sääntelyn myös työmarkkinoille pääsyä koskevan 12 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen ja 12 artiklan 2 kohdan osalta. Jäsenvaltiot voivat säätää suotuisammin myös työttömyyttä koskevan 13 artiklan, yhdenvertaisuutta koskevan 14 artiklan, perheenjäseniä koskevan 15 artiklan ja pitkään oleskelleiden asemaan liittyvän 16 artiklan 4 kohdan osalta. Suotuisampien säännösten käyttämistä käsitellään erikseen asianomaisten artiklojen kohdalla.

II Maahantulon edellytykset

5 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin myöntämisedellytyksistä. EU:n sinisen kortin hakijan on esitettävä selvitykset edellytysten täyttymisestä. Artikla ei 6 kohdan mukaan vaikuta korkeaa pätevyyttä vaativan työn osalta kyseisillä ammattialoilla sovellettaviin työehtosopimuksiin tai käytäntöihin. Osa EU:n sinisen kortin myöntöedellytyksistä on sellaisia, jotka sisältyvät jo joko voimassa olevan ulkomaalaislain mukaisiin yleisiin oleskeluluvan myöntöedellytyksiin tai työnteon perusteella myönnettävän oleskeluluvan erityisedellytyksiin. Työnteon perusteella myönnettävän oleskeluluvan erityisedellytyksistä säädetään pääosin ulkomaalaislain 5 luvussa. Oleskeluluvan yleisistä myöntöedellytyksistä säädetään lain 4 luvussa.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan hakijan on esitettävä kansallisessa lainsäädännössä määritetty voimassa oleva matkustusasiakirja, viisumihakemus tai viisumi, jos sitä vaaditaan, sekä tarvittaessa todiste voimassa olevasta oleskeluluvasta tai pitkäaikaista oleskelua varten myönnetystä kansallisesta viisumista. Jäsenvaltiot voivat edellyttää, että matkustusasiakirjan voimassaoloaika kattaa vähintään oleskeluluvan alkuperäisen voimassaoloajan. EU:n sinisen kortin haltija ei tarvitse lisäksi maahan saapuakseen viisumia. Ulkomaalaislain 35 §:n mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen matkustusasiakirja on voimassa. Ensimmäistä oleskelulupaa myönnettäessä edellytetään lain 53 §:n nojalla, että matkustusasiakirjan voimassaoloaika kattaa oleskeluluvan voimassaoloajan. Jatko-oleskelulupa voidaan sen sijaan myöntää enintään neljäksi vuodeksi, vaikka matkustusasiakirja ei olisi-kaan koko sitä aikaa voimassa.

Artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan sinisen kortin myöntöedellytyksiin kuuluu myös, että hakijaa ei pidetä uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä kansanterveyttä koskeva säännös sisältyy voimassa olevan ulkomaalaislain 36 §:n 1 momenttiin.

Ulkomaalaislakiin on lisättävä täydentävät säännökset niiden EU:n sinisen kortin eri-

tyisedellytysten osalta, jotka eivät sisälly voimassa olevaan lakiin, ja jotka koskevat vain EU:n sinisen kortin myöntämistä.

EU:n sinisen kortin hakijan on artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan esitettävä vähintään vuoden pituista korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä asianomaisessa jäsenvaltiossa koskeva voimassa oleva työsopimus tai, kun siitä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, sitova työtarjous. Artiklan 3 kohdan mukaan bruttovuosipalkan tulee olla vähintään 1,5-kertainen jäsenmaan keskimääräiseen bruttovuosipalkkaan nähden. Jäsenmaiden tulee määrittää nämä edellytykset täyttävä palkkainnys ja julkaista tiedot siitä. Kansallisen palkkainnyksen määrittelyssä voidaan artiklan 4 kohdan perusteella edellyttää kaikkien kyseessä olevilla ammattialoilla sovellettaviin lakeihin, työehtosopimukseen tai käytäntöihin sisältyvien korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevien ehtojen täyttymistä.

Tiettyjen ammattien kohdalla voidaan artiklan 5 kohdan perusteella säätää matalammasta palkkainnyksestä, jonka senkin on oltava vähintään 1,2-kertainen keskimääräiseen bruttovuosipalkkaan nähden. Tällöin edellytyksenä on, että kyseisissä ammateissa tarvitaan erityisesti kolmansien maiden kansalaisia, ja että ammatit kuuluvat kansainvälisen ammattiluokituksen ISCO-pääryhmiin 1 ja 2. Jos jäsenvaltio hyödyntää tätä mahdollisuutta, sen on toimitettava joka vuosi komissiolle luettelo ammateista, joiden osalta on päätetty poikkeuksesta.

Ulkomaalaislakiin on lisättävä säännös EU:n sinisen kortin myöntämiseksi edellytettävästä vähintään vuoden voimassa olevasta työsopimuksesta tai sitovasta työtarjouksesta sekä palkan suuruudesta. Maahanmuuttovirasto julkaisisi palkkainnyksen verkkosivuillaan. Käytännössä luku perustuu Tilastokeskuksen Eurostatille toimittamaan vuosiansiotietoon. Tilastokeskuksen ilmoittama keskimääräinen vuosiansio vuonna 2009 oli 37 876 euroa, jolloin direktiivin edellyttämä palkka merkitsisi hieman yli 4 700 euron kuukausiansioita. Suomessa ei ole tarkoitus ottaa käyttöön artiklan mahdollistamaa palkkainnyksesta. Henkilöille voidaan kuitenkin tällöinkin usein myöntää työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa niin kutsutussa tavallisessa menettelyssä. Palkka-

poikkeaman soveltaminen monimutkaistaisi tulevaa järjestelmää tarpeettomasti.

Artiklan 4 kohdan nojalla jäsenvaltiot voivat palkkakertoimesta huolimatta edellyttää kaikkien kyseessä olevilla ammattialoilla sovellettavien lakien, työehtosopimusten tai käytäntöihin sisältyvien korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevien ehtojen täyttymistä. Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen edellyttää voimassa olevan 73 §:n 1 momentin mukaan selvitystä työn teon keskeisistä ehdoista sekä vakuutusta siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset. Työehtojen tulee vastata työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä, vaikka työehtosopimusta ei olisi-kaan sovellettava. Voimassa olevaa säännöstä sovellettaisiin myös EU:n sinisen kortin haltijoihin.

Artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa säädetään myös ammattitaidon osoittamiseksi vaadittavista asiakirjoista. Säänneltyjen ammattien osalta (esimerkiksi lääkäri ja sairaanhoitaja) hakijan on esitettävä asiakirja, joka todistaa hänen täyttävän kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset, joita työsopimuksessa tai kansallisen lainsäädännön mukaisessa sitovassa työtarjouksessa mainitun säännellyn ammatin harjoittaminen edellyttää unionin kansalaiselta. Eissäänneltyjen ammattien osalta hänen on esitettävä työsopimuksessa tai kansallisen lainsäädännön mukaisessa sitovassa työtarjouksessa mainittua ammattia tai alaa koskevat, asianmukaista korkeaa ammattipätevyyttä osoittavat asiakirjat. Alakohdat eivät edellytä muutosta ulkomaalaislakiin. Ulkomaalaislain 72 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan työntekijän oleskelulupa myönnetään vain edellytykset täyttävälle henkilölle, jos työssä vaaditaan erityistä pätevyyttä tai hyväksyttyä terveydentilaa. Säännöstä on tarkoitus soveltaa myös EU:n sinisen kortin hakijoihin.

Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan hakijan on myös esitettävä todisteet siitä, että hänellä on sairausvakuutus tai, jos siitä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, että hän on hakenut sairausvakuutusta, joka kattaa kaikki riskit, jotka yleensä katetaan asianomaisen jäsenvaltion kansalaisten osalta, niille ajanjaksoille, jolloin työsopimukseen

liittyen tai sen seurauksena hänellä ei ole tällaista vakuutusturvaa ja vastaavaa oikeutta etuuksiin. Suomessa sairausetuudet liittyvät ensisijaisesti maassa asumiseen, eivätkä vakuutusturvaan työskentelyn perusteella. Mainitut riskit katetaan Suomessa sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisilla etuuksilla ja julkisen terveydenhuoltojärjestelmän palveluin. Sairausvakuutusta ei ole tarpeellista edellyttää oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä, koska EU:n sinisen kortin haltijat saavat yleensä kotikunnan Suomessa ja kuuluvat kunnat asukkaina julkisten terveystalvelujen piiriin. Ainoastaan tilapäisen oleskeluluvan saavat, alle kahdeksi vuodeksi tulevat erityisosaajat eivät saa kotikuntalain (210/1994) 4 §:ssä tarkoitettua kotikuntaa. Sen vuoksi yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseksi 14 artiklan mukaisesti edellyttää muutosta terveydenhuollon lainsäädäntöön. Lisäksi EU:n sinisen kortin haltijat ovat Suomessa sairausvakuutettuja. Sairausvakuutuslain 1 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan työntekijä on vakuutettu työskentelyn aloittamisesta lukien, jos hän työskentelee yhtäjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan.

Jäsenvaltiot voivat 2 kohdan nojalla edellyttää, että hakija ilmoittaa osoitteensa asianomaisen jäsenvaltion alueella. Ulkomaalaislain 207 §:n nojalla se, jonka asiaa viranomaisena käsittelee, on velvollinen ilmoittamaan yhteystietonsa ja niiden muutokset. Ulkomaalaislaissa ei kuitenkaan edellytetä, että oleskeluluvan saanut ulkomaalainen ilmoittaisi oleskelulupaviranomaiselle osoitteensa, eikä tällaista edellytystä ole tarkoitus esittää.

6 artikla. Artiklassa säädetään maahanmuuttokiintiöistä. Direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen päättää erityisasiantuntijoina maahan päästettävien henkilöiden lukumäärästä. Ulkomaalaislaki ei sisällä säännöstä työntekijöiden maahantulokiintiöistä.

III EU:n sininen kortti, menettely ja läpinäkyvyys

7 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin myöntämisestä, kortin muodosta ja siihen tehtävistä merkinnöistä. Artikla velvoittaa myöntämään sinisen kortin direktiivin 5 artiklan edellytykset täyttävälle henkilölle.

Artiklan 1 kohdassa säädetään tilanteista, joissa kyseiset edellytykset täyttävä erityisosaaja tarvitsee viisumia. Jäsenmaiden on tehtävä viisumin hankkiminen mahdollisimman vaivattomaksi. Artiklan 4 kohdassa vahvistetaan kortinhaltijan oikeus saapua ja palata kortin myöntäneen jäsenvaltion alueelle ja oleskella siellä. Oleskeluluvan saanut ulkomaalainen ei tarvitse Suomeen saapuakseen erillistä viisumia, koska oleskelulupa toimitetaan hänelle jo lähtömaahan. Ulkomaalaislain 11 §:n mukaan Suomen oleskeluluvan haltija on oikeutettu saapumaan maahan.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on vahvistettava kortille vähintään vuoden ja enintään neljän vuoden pituinen vakiovoimassaoloaika. Jos työsopimus on kuitenkin voimassa vakiovoimassaoloaika lyhyemmän ajan, myönnetään kortti sopimuksen voimassaoloajaksi lisätynä kolmella kuukaudella. Sinisen kortin voimassaoloajasta on säädetävä sekä ensimmäistä määräaikaista oleskelulupaa koskevassa ulkomaalaislain 53 §:ssä että jatkolupaa koskevassa ulkomaalaislain 55 §:ssä.

Sininen kortti on käytännössä tavallinen oleskelulupakortti, sillä artiklan 3 kohdan mukaan sen on noudatettava oleskelulupien muodosta annetun asetuksen (EY) N:o 1030/2002 yhtenäistä mallia. Oleskelulupakorttiin on merkittävä tiedot kortinhaltijan työmarkkinoille pääsyn edellytyksistä. ”Oleskeluluvan tyyppi” -kohtaan on tehtävä merkintä ”EU:n sininen kortti”. Eduskunnan 15 päivänä maaliskuuta 2011 hyväksymässä ulkomaalaislain muuttamista koskevassa laissa (631/2011) lain 34 §:ään lisättiin uusi 2 momentti, jonka mukaan oleskelulupakorttiin tehdään merkintä direktiivistä, jonka perusteella oleskelulupa on myönnetty. Kyseisen säännöksen perusteella voidaan jatkossa tehdä myös merkintä, joka osoittaa, että oleskelulupakortin haltija on EU:n sinisen kortin haltija.

8 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinistä korttia koskevan hakemuksen hylkäämisperusteista. Osa hylkäämisperusteista on jäsenvaltioita velvoittavia. Joidenkin hylkäämisperusteiden osalta jäsenvaltiot voivat itse päättää, soveltavatko ne säännöksiä.

Artiklan 1 kohdan perusteella jäsenvaltio on velvollinen hylkäämään hakemuksen, jos

hakija ei täytä 5 artiklassa säädettyjä edellytyksiä sinisen kortin myöntämiseksi. Jäsenvaltio on myös velvollinen hylkäämään hakemuksen, jos vaaditut asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin tai ne on väärennetty tai niitä on vääristelty. Oleskelulupaa ei ulkomaalaislain 36 §:n perusteella myönnetä, jos luvan myöntämisedellytykset eivät täyty tai jos on perusteltua aihetta epäillä maahantulosäännösten kiertämistä. Ulkomaalaislaki vastaa tältä osin direktiiviä.

Jäsenvaltio voi artiklan 2 kohdan nojalla ensimmäisen kahden vuoden ajan, jona EU:n sinisen kortin haltija on laillisesti työssä, tutkia kansallisen työmarkkinatilanteensa ja soveltaa avoimen työpaikan täyttämisaatuksia koskevia kansallisia menettelyjään. Jäsenvaltiot voivat tällöin myös tarkistaa, voiko kyseisen avoimen työpaikan täyttää kansalliseen tai yhteisön työvoimaan kuuluva henkilö tai jäsenvaltiossa jo laillisesti oleskeleva ja työskentelevä kolmannen maan kansalainen tai jo EY-alueella pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen, joka haluaa muuttaa kyseiseen jäsenvaltioon tekemään mainittua työtä pitkään oleskelleita koskevan direktiivin edellytysten mukaisesti. Tavallisella oleskeluluvalla maahan tuleviin erityisasiantuntijoihin ei sovelleta tällä hetkellä työvoiman saatavuusharkintaa. Edellytystä ei olisi tarkoitus soveltaa myöskään EU:n sinisen kortin haltijoihin.

Artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään, että hakemus voidaan jättää tutkimatta 6 artiklan eli kansallisen maahanmuuttokiintiön ylittymisen vuoksi. Hakemus voidaan myös hylätä eettisen rekrytoinnin varmistamiseksi. Säännökset eivät ole velvoittavia, eikä ulkomaalaislakiin ehdoteta niihin perustuvia muutoksia.

Hakemus voidaan artiklan 5 kohdan perusteella hylätä myös, jos työnantajalle on määrätty seuraamuksia kansallisen lainsäädännön mukaisesti työnantajavelvoitteiden rikkomisesta tai laittoman työnteon vuoksi. Työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta säädetään ulkomaalaislain 186 §:ssä. Rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 a §:ssä säädetään luvattoman työvoiman käyttöä koskevasta rangaistuksesta. Koska säännös ei ole jäsenvaltioita velvoittava, sen perusteella ei ehdoteta muutoksia ulkomaalaislakiin.

9 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin peruuttamisen tai uusimatta jättämisen perusteista. Myös tässä artiklassa osa perusteista on jäsenvaltioita velvoittavia ja osa jäsenvaltioiden päättävältään jätettyjä vaihtoehtoja. Ulkomaalaislaissa ei ole erillistä säännöstä oleskeluluvan uusimatta jättämisestä. Oleskeluluvan jatkamista 54 §:n 1 momentin nojalla harkittaessa EU:n sinisen kortin myöntämisedellytykset voidaan kuitenkin ottaa uudelleentarkastelun kohteeksi.

Kortti on artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella peruutettava tai se on jätettävä uusimatta, jos se on hankittu vilpillisin keinoin tai se on väärennetty tai sitä on vääristelty. Samoin kortti on 1 kohdan b alakohdan nojalla peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos kortinhaltija ei alun perinkään täyttänyt tai enää täytä maahantulon ja oleskelun edellytyksiä tai jos hän oleskelee maassa muun kuin oleskeluluvan perusteena olleen syyn vuoksi.

Oleskelulupa voidaan voimassa olevan ulkomaalaislain 58 §:n 4 momentin perusteella peruuttaa, jos sitä haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen. Määräaikainen oleskelupa voidaan 58 §:n 5 momentin perusteella peruuttaa, jos oleskeluluvan myöntöedellytykset eivät ole enää voimassa. Voimassa olevan 58 §:n 4 ja 5 momentin sanamuoto poikkeaa direktiivin muotoilusta, mutta vastaa asiiasällöllisesti direktiiviä. Ulkomaalaislain sanamuoto jättää tilaa harkinnalle yksittäistapauksessa: oleskelulupaa ei peruuteta, jos vilppi tai olosuhde muutos ei ole oleellinen oleskeluluvan myöntämisen kannalta. Tämän ei voida katsoa olevan direktiivin tarkoituksen vastaista, eikä lakia ole näin ollen tarve tältä osin muuttaa.

Oleskelulupa peruutetaan 58 §:n 1 momentin perusteella, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella. Pykälän 3 momentissa säädetään ulkomaalaisen mahdollisuudesta hakea oleskeluluvan peruuttamatta jättämistä. Direktiivi ei edellytä muutosta 1 momenttiin. Jos henkilö muuttaa maasta pysyvästi, ei hänen voida enää myös-

kään katsoa täyttävän oleskelun edellytyksiä. EU:n sinisen kortin peruuttaminen voi tulla kyseeseen voimassa olevan 1 momentin nojalla myös silloin, kun toinen jäsenvaltio ilmoittaa myöntäneensä ulkomaalaiselle EU:n sinisen kortin. Oleskelulupa voidaan pykälän 6 momentin perusteella peruuttaa myös, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan. Päätös on tällöin tehty syistä, jotka liittyvät vakavaan rikollisuuteen tai yleiseen turvallisuuteen. Tämänkään säännöksen ei voida katsoa olevan ristiriidassa direktiivin kanssa, vaikka direktiivi ei sisällä aivan vastaavaa säännöstä.

Kortti on artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteella peruutettava myös, jos kortinhaltija ei noudata 12 artiklassa säädettyjä, työmarkkinoille pääsyä koskevia rajoituksia tai 13 artiklassa asettuja rajoituksia oleskelulle tilapäisen työttömyyden aikana. Käytännössä 12 artiklan rajoitusten rikkominen merkitsisi, että sinisen kortin haltija työskentelisi muulla alalla kuin mihin oleskelulupa oikeuttaa. Tällöin oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin nojalla.

Artiklojen 12 ja 13 rajoituksilla viitattaneen myös ilmoitusvelvollisuuksiin. Kortinhaltijan on ilmoitettava viranomaiselle työttömyydestään ja oleskeluluvan myöntämiseen vaikuttavista olosuhdemuutoksista. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti johtaisi oleskeluluvan peruuttamiseen, vaikka luvan myöntöperusteet olisivat edelleen voimassa. Seuraamusta voi pitää käytännössä melko suhteettomana teon vakavuuteen nähden. Artiklakohtien osalta on mahdollista säätää myös suotuisammin, joten ilmoitusvelvollisuutta ei otettaisi käyttöön.

Artiklan 3 kohdassa säädetään tilanteista, joissa jäsenvaltiot voivat peruuttaa kortin tai jättää sen uusimatta. Kortti voidaan a alakohdan nojalla peruuttaa yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä. Kortti voidaan b alakohdan nojalla peruuttaa myös, jos kortinhaltijalla ei ole itsensä ja perheenjäsentensä

ylläpitoon riittäviä varoja ilman turvautumista sosiaalihuoltojärjestelmään. Varojen arvioinnissa on otettava huomioon tulojen luonne, säännöllisyys ja mahdollisesti kansalliset vähimmäispalkat ja -eläkkeet sekä perheenjäsenten lukumäärä. Varojen riittävyttä ei voi kuitenkaan arvioida 13 artiklassa tarkoitettujen tilapäisen työttömyyskauden aikana. Oleskelulupa voidaan peruuttaa ulkomaalaislain perusteella edellä mainituissa tilanteissa 58 §:n 5 momentin perusteella.

Jäsenvaltiot voivat c alakohdan nojalla peruuttaa kortin, jos kortinhaltija ei ole ilmoittanut osoitettaan. Osoitteenilmoitusvelvollisuutta ei ole tarkoitus ottaa käyttöön. Kortti voidaan d alakohdan nojalla peruuttaa, jos kortinhaltija hakee sosiaaliavustusta edellyttäen kuitenkin, että jäsenvaltio on asianmukaisesti ilmoittanut tästä etukäteen kirjallisesti. EU:n sinisen kortin haltijalta edellytettävä palkka on niin suuri, että hän ei joutuisi käytännössä toimeentulotukiasiakkaaksi. Oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos palkka ei täytä direktiivin edellytyksiä. Oleskeluluvan peruuttaminen toimeentulotukeen turvautumisen vuoksi ei käytännössä tule kysymykseen kortinhaltijoiden tapauksessa, joskin se on voimassa olevan 39 §:n perusteella mahdollista.

10 artikla. Artiklassa säädetään maahantuloon liittyvistä hakemuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on määritettävä, tekeekö hakemuksen kolmannen valtion kansalainen ja/vai hänen työnantajansa. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan hakemuksen voi jättää sekä työntekijä että työnantaja. Eduskunnan 15 päivänä maaliskuuta 2011 hyväksymässä laissa ulkomaalaislain muuttamiseksi (631/2011) koskien biometrinen tunnistaminen otamista säädetään, että oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä hakijalta otetaan biometriset tunnistetiedot oleskelulupakorttia varten. Jatkossa ainoastaan hakijalla itsellään on mahdollisuus panna oleskelulupahakemuksensa vireille.

Artiklan 2 kohdan mukaan hakemus käsitellään joko silloin, kun kolmannen maan kansalainen oleskelee sen jäsenvaltion ulkopuolella, johon hän on pyrkimässä, tai silloin, kun hän jo oleskelee kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevan oleskeluluvan tai pitkäai-

kaista oleskelua varten myönnetyn kansallisen viisumin haltijana. Jäsenvaltio voi hyväksyä myös ilman oleskelulupaa, mutta laillisesti alueellaan oleskelevan hakemuksen poikkeuksellisesti.

Edellä kerrottu vastaa voimassa olevan ulkomaalaislain sääntelyä työntekijän oleskelulupahakemuksen jättämisestä. Ensimmäistä oleskelulupaa tulee lain 60 §:n mukaan lähitökohtaisesti hakea ulkomailta. Oleskelulupa voidaan myöntää ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle vain poikkeuksellisesti ulkomaalaislain 49 §:n 1 momentin mukaisesti. Jos ulkomaalaisella sen sijaan on jo oleskelulupa jollakin perusteella, hänelle voidaan myöntää oleskelulupa työntekoa varten myös Suomessa haettuna, vaikka oleskelun peruste olisikin aiemmin ollut muu kuin työnteko.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltion olisi mahdollista edellyttää myös sitä, että hakemus jätetään aina sen alueen ulkopuolelta, jos tällainen säännös olisi ollut voimassa kansallisessa lainsäädännössä jo direktiivin antamisen aikaan.

11 artikla. Artikla sisältää menettelylliset takeet kuten säännöksen enimmäiskäsittelyajasta. Suotuisimmat säännökset ovat koko artiklan osalta mahdollisia. Artiklan 1 kohdan mukaan päätös EU:n sinistä korttia koskevasta hakemuksesta on tehtävä ja annettava kirjallisesti tiedoksi hakijalle asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen ilmoitusmenettelyjen mukaisesti mahdollisimman pian ja viimeistään 90 päivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Artiklan 2 kohdassa säädetään hakemuksen täydentämisestä. Jos hakemus on puutteellinen, viranomaisen on tiedotettava tästä hakijalle ja annettava kohtuullinen määräaika puuttuvien tietojen tai asiakirjojen toimittamiselle. Jos puuttuvia tietoja ei toimiteta määräajan kuluessa, hakemus voidaan hylätä. Lisätietojen hankkimisaika ei sisälly 90 päivän käsittelyaikaan.

Ulkomaalaislaki ei sisällä yleistä säännöstä oleskelulupahakemusten enimmäiskäsittelyajasta. Perheenjäsenelle myönnettävän oleskeluluvan tai pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnettävän EY-oleskeluluvan käsittelyajoista on säädetty erikseen, koska EU-lainsäädäntö on tätä edel-

lyttänyt. Vuonna 2010 työntekijöille myönnettyjen oleskelulupien käsittelyaika oli Maahanmuuttovirastossa keskimäärin kaksi kuukautta.

Ulkomaalaislakiin on lisättävä säännös EU:n sinistä korttia koskevan hakemuksen 90 päivän enimmäiskäsittelyajasta. Sen sijaan lisätietojen pyytämismenettely vastaa hallintolain (434/2003) edellyttämää viranomaismenettelyä. Hallintolain 22 § edellyttää tilanteessa, jossa viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, että viranomaisen kehottaa lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä. Hallintolain 31 ja 32 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset ja yksilöitävä, mistä erityisistä seikoista selvitystä on esitettävä. Myös ulkomaalaislain 7 §:ssä on vastaava säännös viranomaisen selvittämisvelvollisuudesta ja selvityspyynnön esittämisestä. Asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten on hallintolain 33 §:n mukaan asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika.

Artiklan 3 kohdassa säädetään päätöksen tiedoksi antamisesta. Hakemusta tai oleskeluluvan peruuttamista koskeva päätös on annettava kirjallisesti tiedoksi hakijalle ja tarvittaessa hänen työnantajalleen kansallisessa laissa säädettyjen menettelyjen mukaisesti. Päätökseen voidaan hakea muutosta oikeusteitse kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Hakijalle on ilmoitettava tiedoksiannon yhteydessä päätöksen perustelut, käytettävissä olevat muutoksenhakumenettelyt ja niitä koskevat määräajat.

Direktiivi ei tuo tältä osin muutosta ulkomaalaislakiin, hallintolakiin tai -käytäntöön. Ulkomaalaislain 190 §:n mukaan kyseisen lain nojalla tehtyihin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Ulkomaalaislain nojalla ratkaistaviin asioihin sovelletaan voimassa olevan hallintolain säännöksiä päätöksen antamisesta. Päätös on hallintolain 43 §:n mukaan annettava tiedoksi kirjallisesti ja siihen on sisällytettävä päätöksen perustelut ja valitusosoitus. Päätöksestä

ei tälläkään hetkellä ilmoiteta työnantajalle, eikä tähän esitetä muutosta.

IV Oikeudet

12 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin haltijan työnteko-oikeudesta. Artiklan 1 kohdan nojalla sinisen kortin haltijan työnteko-oikeutta on rajoitettu kahden ensimmäisen vuoden ajan, jolloin hän työskentelee laillisesti jäsenvaltiossa. Tuolloin hän on oikeutettu tekemään vain sellaista palkkatyötä, joka täyttää kaikki 5 artiklassa säädetyt maahantulon edellytykset. Jäsenvaltiot voivat antaa sinisen kortin haltijalle kahden vuoden jälkeen yhdenvertaisen kohtelun oman maan kansalaisiin nähden korkeaa pätevyyttä vaativan työn tekemisen osalta.

Käytännössä 1 kohta tarkoittanee esimerkiksi oleskeluluvan ammattialakohtaisuuden purkamista kahden vuoden maassa oleskelun jälkeen. Direktiiviä ei voitane tulkita niin, että sinisen kortin haltija voisi kahden vuoden jälkeen työskennellä missä tahansa tehtävissä, sillä silloin kysymys ei olisi enää erityisosaajien maahanmuutosta. Työn tulee joka tapauksessa edellyttää erityisosaamista.

Artiklan 2 kohta edellyttää, että jos jäsenvaltio ei käytä mahdollisuutta yhdenvertaiseen kohteluun kahden vuoden jälkeen, kortinhaltijan on ilmoitettava kansallisten menettelyjen mukaisesti toimivaltaisille viranomaisille maahantulon edellytyksiin vaikuttavista muutoksista. Ilmoitusvelvollisuuden osalta on mahdollista valita myös kansallisesti suotuisampi sääntely. Jäsenvaltiot voivat myös velvoittaa, että sinisen kortin haltija ilmoittaa viranomaisille maahantulon edellytyksiin vaikuttavista muutoksista. Ensimmäisen kahden vuoden ajan voidaan lisäksi edellyttää, että ilmoitus tehdään etukäteen. Lisäksi ensimmäisen kahden vuoden ajan voidaan edellyttää, että kortinhaltija saa etukäteen luvan muutoksiin.

Direktiivi ei edellytä muutosta työntekijän oleskeluluvan ammattialakohtaisuuteen, koska jäsenvaltioiden ei tarvitse myöntää vapaita työmarkkinoille pääsyä kahden vuoden jälkeen. EU:n sininen kortti voidaan myöntää ammattialakohtaisena myös kahden vuoden maassa työskentelyn jälkeen. Jäsenvaltio voi tällöin edellyttää kortinhaltijalta edellä kuva-

tun ilmoituksen tekemistä, jos jäsenvaltio ei käytä mahdollisuutta suotuisampaan sääntelyyn. Ilmoitusvelvollisuuden käyttöönottoaminen merkitsisi myös, että sininen kortti voitaisiin peruuttaa velvollisuuden laiminlyönnin vuoksi. Voimassa olevalla oleskeluluvalla oleskelevalla ulkomaalaisella ei ole tällä hetkellä velvollisuutta ilmoittaa viranomaiselle olosuhdemuutoksista, mistä syystä ilmoitusvelvollisuuden käyttöönottoaminen vain erityisosaajia koskevana ei olisi tarkoituksenmukaista. Oleskeluluvan myöntämisen edellytykset tarkistetaan luvan uusimisen yhteydessä ja tarvittaessa muulloinkin.

Jäsenvaltiot voivat artiklan 2 kohdan nojalla edellyttää, että työnantajan vaihtaminen edellyttää etukäteen myönnettyä kirjallista lupaa ensimmäisen kahden vuoden aikana. Viranomaisen on käsiteltävä asia 11 artiklassa säädetyin 90 päivän enimmäismääräajan kuluessa. Työntekijän oleskelulupa myönnetään tällä hetkellä lähtökohtaisesti ammattialakohtaisena. Näin ollen työntekijä voi vaihtaa työnantajaa, mutta ei kuitenkaan ammattialaa. Työntekijän oleskelulupa voidaan rajata koskemaan vain tietyn työnantajan palveluksessa tehtävää työtä, jos tähän on erityinen syy kuten työn liittyminen lyhytkestoiseen urakkasopimukseen. Tällöin työnantajan vaihtaminen edellyttää uuden työntekijän oleskeluluvan hakemista. Työnantaja on velvollinen ilmoittamaan TE-toimistolle uuden työntekijän palvelukseen ottamisesta. Direktiivi ei edellytä tältä osin muutosta nykytilaan. Kuten muu työntekijän oleskelulupakin, myös EU:n sininen kortti voitaisiin myöntää tarvittaessa työnantajakohtaisena. Direktiivissä käytetty muotoilu ”etukäteen myönnettävä kirjallinen lupa” voidaan tulkita uudeksi oleskeluluvaksi/EU:n siniseksi kortiksi.

Artiklan 3 ja 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää työhön pääsyä koskevia rajoituksia liittyen julkisen vallan käyttöön ja vastuuseen valtion yleisen edun valvomisesta tai kun tämä toiminta on voimassa olevan kansallisen tai yhteisön lainsäädännön mukaan varattu oman maan kansalaisille tai unionin tai Euroopan talousalueen (ETA) maiden kansalaisille. Suomen lainsäädännössä on tällaisia poikkeuksia.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, että artiklan soveltaminen ei sinänsä vaikuta niin kutsuttuun yhteisön kansalaisten suotuisuusperiaatteeseen, joka koskee työmarkkinoille pääsyä. Yhteisön kansalaisten suosituimmasasema eli niin kutsuttu community preference edellyttää, että EU:n jäsenvaltioiden ja ETA-valtioiden kansalaisilla sekä alueella laillisesti oleskelevilla, työntekoon oikeutuilla kolmansien maiden kansalaisilla on etuoikeus hakeutua avoimiin työpaikkoihin. Työnantajan on ensin yritettävä rekrytoida työvoimaa EU:n ja ETA:n alueelta. Ulkomaalaislaissa ei ole erillistä säännöstä community preference -periaatteesta. TE-toimistossa avoimeksi ilmoitettu työpaikka on aina avoinna samalla myös koko EU:n kattavassa EURES-järjestelmässä.

13 artikla. Artikla koskee tilapäistä työttömyyttä. Artiklan 1 kohdan mukaan työttömyys ei ole sellaisenaan riittävä peruste EU:n sinisen kortin peruuttamiselle, jollei työttömyys jatku yhtäjaksoisesti yli kolmea kuukautta tai jollei työttömyysjaksoja ole useampi kuin yksi EU:n sinisen kortin voimassaoloaikana. Sinisen kortin haltijan on ilmoitettava työttömyyskauden alkamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle sovellettavien kansallisten menettelyjen mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan sinisen kortin haltija voi etsiä ja vastaanottaa töitä työttömyysjakson aikana edellisessä artiklassa säädetyn edellytyksin. Jäsenvaltion on artiklan 3 kohdan perusteella annettava EU:n sinisen kortin haltijan jäädä alueelleen kunnes 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti edellytetty lupa työnantajan vaihtumiseen tai maahantuloehtoihin vaikuttaviin muutoksiin on myönnetty tai evätty. Olosuhdemuutoksista tehty ilmoitus katkaisee työttömyyskauden. Direktiiviä lienee tulkittava niin, että jos oleskelulupa on myönnetty työnantajakohtaisena, hakijan on kuitenkin odotettava uuden oleskeluluvan myöntämistä ennen kuin aloittaa työnteon. Käytännössä sinisen kortin haltijoille ei myönnettäisi työnantajakohtaisia oleskelulupia, sillä niitä on myönnetty lähinnä vain alle kuusi kuukautta kestävään työntekoon. Artikla mahdollistaa myös suotuisimmat kansalliset ratkaisut.

Työntekijän oleskelulupa peruutetaan lähikohtaisesti, jos oleskeluluvan edellytykset

eivät enää täyty eli jos ulkomaalainen esimerkiksi joutuu työttömäksi. Ulkomaalaislakiin on lisättävä uusi säännös, joka mahdollistaisi EU:n sinisen kortin haltijan maassa oleskelun kolmen kuukauden ajan työttömäksi jäämisen jälkeen. Oleskelulupa peruutettaisiin, jos kortinhaltija ei olisi löytänyt uutta työpaikkaa kolmen kuukauden jälkeen. Artiklan osalta on mahdollista säätää suotuisemmin, joten lyhyemmät työttömyysjaksot eivät vielä johtaisi oleskeluluvan peruuttamiseen, vaikka niitä kertyisikin useampi kuin yksi. Muilta osin artikla ei edellytä muutoksia ulkomaalaislakiin. Oleskeluluvan hakija saa ulkomaalaislain 40 §:n 3 momentin mukaan laillisesti oleskella maassa hakemuksen käsittelyn ajan, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai on tehty täytäntöönpanokelpoinen päätös ulkomaalaisen maasta poistamiseksi.

Ulkomaalaislaki ei tällä hetkellä edellytä, että työntekijä ilmoittaa työttömyyden alkamisesta. Edellytystä ei ole tarkoitus ottaa käyttöön myöskään erityisosajille. Oleskeluluvan edellytysten valvontaa voidaan parantaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa kehittämällä. Tietojenvaihtoa kehitetään muiden hankkeiden yhteydessä.

14 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin haltijan yhdenvertaisesta kohtelusta jäsenvaltion omiin kansalaisiin nähden. Yhdenvertainen kohtelu ei artiklan 3 kohdan mukaan rajoita jäsenvaltioiden oikeutta peruuttaa tai jättää uusimatta EU:n sinistä korttia. Jäsenvaltion viranomainen voi siis tarvittaessa peruuttaa oleskeluluvan esimerkiksi työttömyyden perusteella, vaikka henkilö olisikin esimerkiksi oikeutettu työttömyysetuuteen. Suotuisimmat säännökset ovat mahdollisia koko artiklan osalta. Artikla edellyttää muutoksia asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettuun lakiin, kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolakiin sekä yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin.

Yhdenvertainen kohtelu koskee artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan työoloja ja -ehtoja, mukaan luettuina palkkausta ja irtisanomista koskevat ehdot sekä työterveyttä ja -turvallisuutta koskevat vaatimukset. Kortinhaltijalla on 1 kohdan b alakohdan nojalla yhtäläinen oikeus yhdistymisvapauteen, oi-

keus liittyä työntekijöiden tai työnantajien ammattijärjestöön tai jonkin ammattialan järjestöön, mukaan luettuina jäsenyyden tuottamat etuudet sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta koskevien kansallisten säännösten soveltamista.

Ulkomaalaisia ja suomalaisia työntekijöitä koskevat samat työehdot ja työturvallisuusvaatimukset. Työsopimuslaki sisältää keskeisimmät työsuhteeseen liittyvät säännökset, joita työnantajan ja työntekijän on noudatettava. Työsopimuslain mukaan työnantajalla ja työntekijällä on oikeus kuulua yhdistykseen sekä oikeus osallistua tällaisen yhdistyksen toimintaan. Heillä on myös oikeus perustaa luvallinen yhdistys. Työnantajalla ja työntekijällä on niin ikään vapaus olla kuulumatta edellä tarkoitettuun yhdistykseen. Tämän oikeuden ja vapauden käytön estäminen ja rajoittaminen on kiellettyä. Yhdistymisvapauden vastainen sopimus on mitätön.

Työsopimuslaki edellyttää työntekijöiden tasapuolista kohtelua ja kieltää syrjinnän. Kaikilla työntekijöillä on oikeus tasapuoliseen kohteluun. Työnantaja ei saa syrjiä ketään sukupuolen, syntyperän, etnisen alkuperän, kansalaisuuden, kansallisen alkuperän, uskonnon, iän, terveydentilan, vammaisuuden, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan tai muun vastaavan synn takia.

Myös yhdenvertaisuuslaki (21/2004) edellyttää yhdenvertaista kohtelua. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän synn perusteella. Syrjintänä kiellettyä on sekä välitön että välillinen syrjintä. Myös häirintä ja ohje tai käsky syrjiä on kielletty.

Työlainsäädännön noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset. Työturvallisuuslaki (738/2002) koskee kaikkea Suomessa työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä. Lisäksi laki kattaa eräitä muitakin työn tekemisen tilanteita. Työturvallisuuslaki sisältää työnantajan velvollisuudet huolehtia työn ja työolosuhteiden turvallisuudesta. Laki kattaa sekä fyysisen että henkisen turvallisuuden ja terveyden. Laissa on velvollisuuksia myös työntekijöille. Työturvallisuuslakia on täydennetty

useilla kymmenillä valtioneuvoston asetuksilla, joissa säädetään tarkemmin työn turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Säännösten soveltamiseen ei vaikuta työntekijän tai työnantajan kansalaisuus. Myöskään työsuhteen kesto tai työaika ei vaikuta soveltamiseen. Työturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset riippumatta työntekijän kansalaisuudesta. Työturvallisuusrikos säädetään rangaistavaksi rikoslain 47 luvun 1 §:ssä. Direktiivin yhdenvertaista kohtelua työehtojen ja työturvallisuuden osalta koskevat artiklat eivät aiheuta muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Sinisen kortin haltijalla on 1 kohdan c alakohdan perusteella yhdenvertainen oikeus koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Yliopistolain 9 §:n mukaan yliopisto voi järjestää maksullista tutkintoon johtavaa tilauskoulutusta muille kuin ETA-valtioiden ja Sveitsin kansalaisille. Vastaava säännös sisältyy ammattikorkeakoululain 26 a §:ään. Lisäksi yliopistolain 10 §:n mukaan yliopisto voi periä maksuja vieraskieliseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutusohjelmaan hyväksytyiltä opiskelijoilta lukuun ottamatta EU- ja ETA-maiden sekä Sveitsin kansalaisia. Maksua ei myöskään voida periä henkilöiltä, joilla on ulkomaalaislain mukainen oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Vastaava periaate sisältyy ammattikorkeakoululain 26 b §:ään. Sinisen kortin haltijalla ei ole pysyvää oleskelulupaa. Direktiivin yhdenvertaista kohtelua koskeva säännös tarkoittaa, ettei sinisen kortin haltijoita voida ottaa tilauskoulutukseen, eikä heiltä voisi periä maksuja edellä mainittujen säännösten nojalla. Edellä mainittuja lakeja on näin ollen muutettava.

Jäsenvaltiot voivat 2 kohdan nojalla rajata opintojen aikaiseen toimeentuloon tarkoitetut tuet ja lainat tai muut toisen asteen koulutukseen, korkeakoulutukseen ja ammattikoulutukseen liittyvät tuet ja lainat yhdenvertaisen kohtelun ulkopuolelle. Koska yhdenvertaista kohtelua voidaan 2 kohdan mukaan näin opintojen aikaisten tai opintoihin liittyvien tukien tai lainojen kohdalla rajoittaa, ei erityisosaajadirektiivin täytäntöönpano näyttäisi edellyttävän muutoksia opintotukilakiin (65/1994).

Yhdenvertainen kohtelu ei myöskään artiklan mukaan merkitse, etteikö toisen asteen jälkeiseen koulutukseen pääsyn edellytyksenä voisi olla tiettyjä kansallisen lainsäädännön mukaisia ennakkovaatimuksia. Jäsenvaltio voi myös tältä osin rajoittaa yhdenvertaisen kohtelun soveltamisen tapauksiin, joissa EU:n sinisen kortin haltija tai hänen perheenjäsenensä (jolle etuuksia vaaditaan) asuu tai on kirjoilla jollakin jäsenvaltion alueella olevalla paikkakunnalla.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan perusteella sinisen kortin haltijaa on kohdeltava yhdenvertaisesti tutkintotodistusten, todistusten ja muun ammattipätevyuden tunnistamisen osalta niihin sovellettavien kansallisten menettelyjen mukaisesti. Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta kelpoisuudesta julkiseen virkaan ja toimeen säädetään ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetussa laissa (531/1986). Lakia sovelletaan kaikkien alojen korkeakoulututkintojen tason määrittelyyn tutkinnon suorituspaikasta ja hakijan kansalaisuudesta riippumatta eli yhdenvertainen kohtelu koskee myös sinisen kortin haltijaa.

Artiklan 1 kohdan e alakohdan perusteella EU:n sinisen kortin haltijaa on kohdeltava yhdenvertaisesti omien kansalaisten kanssa, kun on kyse sosiaaliturvasta, jota koskevat asetuksen (ETY) N:o 1408/71 säännökset. Lisäksi sovelletaan asetuksen (EY) N:o 859/2003 liitteessä olevia erityissäännöksiä, jotka koskevat Saksaa ja Itävaltaa ja sallivat niiden poiketa yhdenvertaisesta kohtelusta perhe-etuuksien osalta.

Suomessa yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kohdistuu eläkelainsäädäntöön, tapaturmavakuutukseen, työttömyysturvaan, äitiys- ja perhe-etuuksiin sekä sairaus-etuuksiin, joihin luetaan julkiset terveyspalvelut, sairausvakuutuslain mukaiset etuudet ja vammaisuuslain (570/2007) mukaiset tuet. Yhdenvertaisen kohtelun saavuttamiseksi sinisen kortin haltijalta ei voida edellyttää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 luvun 3 a §:n 4 kohdassa tarkoitettua vähintään kahden vuoden työsuhdetta osoituksena asumisen vakinaisuudesta. Tästä on säädettävä edellä mainitussa laissa. Yhdenvertainen kohtelu

edellyttää myös, että direktiivin tarkoittamien erityisosajien kohtelu on yhdenvertaista julkisten terveyspalvelujen osalta eli että he saavat terveyspalvelut samoin asiakasmaksin ja samoin ehdoin kuin henkilöt, joilla on kotikunta Suomessa. Tämän vuoksi on muutettava kansanterveyslain 14 §:ää ja erikoissairaanhoidon lain 3 §:ää.

Yhdenvertainen kohtelu koskee artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla myös ansaittuja ansioperusteisia lakisääteisiä vanhuuseläkkeitä henkilön muuttaessa kolmanteen maahan. Suomessa ansioperusteisia eläkkeitä ovat työeläkkeet. Työeläkelainsäädännön mukaan vanhuuseläke maksetaan kansalaisuudesta riippumatta kaikkiin maihin. Yhdenvertainen kohtelu eläkkeen maksamisessa toteutuu jo tällä hetkellä.

EU:n sinisen kortin haltijalla on artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla yhdenvertainen oikeus saada yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluja. Tämä pitää sisällään myös asunnon saamiseen liittyvät menettelyt sekä TE-toimiston tieto- ja neuvontapalvelut. Kohtaa voidaan 2 kohdan nojalla rajoittaa opintojen aikaisen asunnon saamiseen liittyvien menettelyjen osalta. Kohta ei myöskään rajoita yhteisön tai kansallisen lainsäädännön mukaista sopimusvapautta. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnan eri lohkoilla. Yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan lakia sovelletaan etenisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kyse on yleisesti saatavilla olevien asuntojen, muun irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjoamisesta yleisölle lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämän piiriin kuuluvia oikeustoimia.

Valtion tuella rahoitettujen vuokra-asuntojen (arava- tai korkotukilainalla) asukasvalinnoissa on noudatettava aravarajoituslain (1190/1993) 4 a—4 c §:ää tai vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 a—11 c §:ää sekä valtioneuvoston asetusta asukkaiden valinnasta arava- ja korkotukivuokra-asuntoihin (166/2008). Edellä mainittujen, säädösvalmistelun osalta ympäristöministeriön toimivaltaan kuuluvien säädösten lisäksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) on ohjeistanut vuokralatojen omista-

jia *Arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalintaoppaalla*. Oppaan kohdassa 7.3 on annettu ohjeita pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien asukasvalinnoista. ARA täydentää edellä mainittua kohtaa direktiivin täytäntöönpanon johdosta niin, että EU:n sinisen kortin haltijoiden yhdenvertainen kohtelu toteutuu.

TE-toimistojen tarjoamat tieto- ja neuvontapalvelut eivät edellytä TE-toimiston asiakkaaksi rekisteröitymistä ja ovat kaikkien, myös ulkomaalaisten, käytettävissä. TE-toimistojen tieto- ja neuvontapalveluja ovat julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaan avoimista työpaikoista, yrittäjyyden tarjoamista mahdollisuuksista sekä muista työntekomahdollisuuksista tiedottaminen, työnhakuun liittyvä neuvonta sekä koulutus- ja ammattitietopalvelu, johon sisältyy koulutusmahdollisuuksiin, aloihin, ammatteihin ja työtehtäviin liittyvä tiedottaminen sekä koulutukseen ja työelämään liittyvä neuvonta.

Jos ulkomaalaiselle on myönnetty muu kuin työnantajakohtainen oleskelulupa, hänet voidaan myös rekisteröidä työnhakijaksi. Tällöin hänellä on periaatteessa koko TE-toimiston palveluvalikoima käytössään eli direktiivin edellyttämä taso ylittyy. Jos taas hänelle ei myönnetä (tai hän ei tarvitse) oleskelulupaa, häntä ei rekisteröidä työnhakijaksi, koska julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ulkomaalaisen rekisteröintiä työnhakijaksi koskevat edellytykset eivät täyty. Tällöin hänelle ei voida tarjota niitä palveluja, jotka edellyttävät työnhakijaksi rekisteröintiä. Tällöinkin hänen käytössään ovat kuitenkin avoimesti käytettävät julkiset työvoimapalvelut ja henkilöasiakkaan julkiset työvoimapalvelut eli direktiivin edellyttämä yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen taso täyttyy.

EU:n sinisen kortin haltijalla on myös oikeus liikkua vapaasti jäsenvaltion koko alueella kansallisessa lainsäädännössä säädettyin rajoituksin. Jokaisen maassa laillisesti oleskelevan ulkomaalaisen oikeus liikkua vapaasti maassa ja valita asuinpaikkansa on turvattu perustuslain 9 §:ssä. Kohta ei siten edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Yhdenvertaista kohtelua voidaan artiklan 4 kohdan perusteella rajoittaa tilanteissa, joissa

EU:n sinisen kortin haltija siirtyy toisesta jäsenvaltiosta esimerkiksi Suomeen ja hänelle ei ole vielä myönnetty Suomessa EU:n sinistä korttia. Yhdenvertaista kohtelua ei voi kuitenkaan rajoittaa yhdistymisvapautta koskevan kohdan ja tutkintotodistusten tunnistamista koskevan kohdan osalta.

15 artikla. Artikla sisältää joitakin erityissäännöksiä EU:n sinisen kortin haltijoiden perheenjäsenien maahantulosta. Muilta osin sovelletaan perheenyhdistämisdirektiiviä, joka on Suomessa pantu täytäntöön lailla ulkomaalaislain muuttamisesta 380/2006. Suotuisimmat säännökset ovat mahdollisia koko artiklan osalta.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät voi edellyttää, että sinisen kortin haltijalla on mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa, tai että hän on oleskellut jäsenvaltiossa tietyn ajan ennen oikeutta perheenyhdistämiseen. Perheenyhdistämisdirektiivissä tarkoitettuja kotouttamistoimenpiteitä saa artiklan 3 kohdan mukaan soveltaa vasta kun asianosaisille on myönnetty oikeus perheenyhdistämiseen. Suomi soveltaa mainittuja perheenyhdistämisdirektiivin edellytyksiä suotuisammin. Kumpikaan edellytys ei ole Suomessa käytössä, joten kohta ei edellytä muutoksia ulkomaalaislakiin.

Artiklan 4 kohdan mukaan EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle on myönnettävä oleskelulupa nopeammin kuin mitä perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää. Oleskelulupa on artiklan mukaan myönnettävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämispäivästä. Kohta edellyttää muutosta erityisosajien perheenyhdistämisen osalta ulkomaalaislain 69 a §:ään, jossa säädetään perheenyhdistämisdirektiiviin perustuvasta yhdeksän kuukauden määräajasta päätösten tekemiselle ja tiedoksiannolle.

Artiklan 5 kohdan mukaan EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenen oleskelulupa on oltava voimassa yhtä kauan kuin sinisen kortin haltijan oleskelulupa, jos matkustusasiakirja vain on voimassa. Ensimmäinen oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 53 §:n 1 momentin nojalla yhdeksi vuodeksi, ellei hakijan matkustusasiakirja ole voimassa lyhyemmän ajan, ja ellei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupa perhesiteen perusteella myönnetään lähtökohtai-

sesti perheenkokoajan oleskeluluvan voimassaoloaikaan vastaavaksi ajaksi. Maahanmuuttovirasto on tulkinut, että 53 §:n 1 momentin säännöstä voidaan poiketa siltä osin, että ensimmäinenkin oleskelulupa perhesiteen perusteella voidaan myöntää perheenkokoajan oleskeluluvan kestoja vastaavaksi ajaksi, vaikka perheenjäsenen matkustusasiakirja ei olisi voimassa oleskeluluvan koko voimassaoloajan. Ensimmäinen oleskelulupa perhesiteen perusteella voidaan kuitenkin myöntää aina korkeintaan vuodeksi (Maahanmuuttoviraston ohje 2011/127). Jatko-oleskelulupa myönnetään 55 §:n perusteella enintään neljäksi vuodeksi. EU:n sininen kortti esitetään myönnettäväksi lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi. Ulkomaalaislakiin on näin ollen lisättävä vastaava säännös, jonka mukaan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika noudattaisi EU:n sinisen kortin haltijan oleskeluluvan pituutta.

EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenille on artiklan 6 kohdan nojalla myönnettävä työnteko-oikeus välittömästi ilman odotusaikaa. Työnteko-oikeus sisältyy ulkomaalaislain 79 §:n 2 momentin perusteella perhesiteen perusteella myönnettäviin oleskelulupiin, joten kohta ei edellytä muutoksia ulkomaalaislakiin.

Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää, että avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävällä tai täysi-ikäisyyden saavuttaneella lapsella on mahdollisuus saada hakeuksesta erillinen, perheenkokoajasta riippumaton oleskelulupa viiden vuoden maassa oleskelun jälkeen. Suomessa kohdan on tulkittu tarkoittavan pysyvää oleskelulupaa, joka on mahdollista saada neljän vuoden jatkuvalla oleskeluvalla oleskelun jälkeen.

Jäsenvaltiot voivat erityisosaajadirektiivin 15 artiklan 7 kohdan mukaan sallia eri jäsenvaltioissa oleskeltujen jaksojen yhdistämisen viiden vuoden oleskelua laskettaessa. Oleskeluaikojen yhdistämiseen sovelletaan erityisosaajadirektiivin 16 artiklan säännöksiä. Oleskeluaikojen yhdistämismahdollisuutta ei ole Suomessa tarkoitus soveltaa.

16 artikla. Pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä säädetään erityisestä, pysyväisluonteisesta oleskeluvasta, joka myönnetään viiden vuoden maassa oleskelun jälkeen. Pitkään oleskelleita koskeva direktiivi on

panttu Suomessa kansallisesti täytäntöön lailla ulkomaalaislain muuttamisesta 358/2007. Erityisosaajadirektiivin 16 artiklassa säädetään tietyistä poikkeuksista pitkään oleskelleiden asemaan silloin, kun kyseessä on EU:n sinisen kortin haltija tai entinen sinisen kortin haltija. Erityisosaajan ei välttämättä tarvitse oleskella vaadittua viittä vuotta yhtäjaksoisesti yhdessä jäsenvaltiossa, vaan myös muissa jäsenvaltioissa oleskeltu aika voidaan ottaa huomioon, jos hän on käyttänyt direktiivin mukaista liikkumisoikeuttaan. Edellytyksenä kuitenkin on, että kortinhaltija on oleskellut viimeiset kaksi vuotta laillisesti ja yhtäjaksoisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa hän hakee pitkään oleskelleen asemaa. Säännös edellyttää muutosta ulkomaalaislain 56 a §:ään.

EU:n sinisen kortin haltijan sallitaan artiklan 3 kohdan nojalla oleskella yhteisön ulkopuolella pidempään, kuin mitä pitkään oleskelleita koskeva direktiivi sallisi. Alle 12 kuukauden yhtäjaksoiset poissaolot eivät keskeytä viiden vuoden oleskeluajan kulumista, jos poissaolojen yhteenlaskettu aika ei ylitä 18 kuukautta. Poikkeusta sovelletaan, vaikka kortinhaltija ei olisikaan liikkunut jäsenvaltiosta toiseen. Myös tämä säännös edellyttää muutosta ulkomaalaislain 56 a §:ään.

Jäsenvaltioiden tulee artiklan 4 kohdan nojalla pidentää sallittua yhtäjaksoista oleskelua yhteisön alueelta 12 kuukaudesta 24 kuukauteen, jos kyseessä on entinen EU:n sinisen kortin haltija tai hänen perheenjäsenensä. Eduskunta piti pitkään oleskelleita koskevan direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tärkeänä, että pitkään oleskelleen aseman peruuttamisen määräaika vastaisi määräaikaisen ja pysyvän oleskeluluvan peruuttamisen edellytyksenä olevan poissaolon pituutta. Ulkomaalaislain 58 §:ään lisättiin näin ollen säännös, jonka mukaan pitkään oleskelleen asema voidaan peruuttaa, jos ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta EU:n ulkopuolella. Kohta ei näin ollen edellytä muutosta ulkomaalaislakiin.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on mahdollisuus rajoittaa poissaoloa koskevat poikkeukset tilanteisiin, joissa kolmannen maan kansalainen pystyy osoittamaan, että hän on ollut poissa yhteisön alueelta harjoit-

taakseen taloudellista toimintaa palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana tai tehdäkseen vapaaehtoistyötä tai opiskellakseen alkuperämaassaan. Vastaavaa edellytystä ei ole pitkään oleskelleiden osalta. Edellytys merkitsisi kahden vuoden poissaolojakson osalta (oleskeluluvan peruuttaminen) entisten EU:n sinisen kortin haltijoiden aseman huonontamista suhteessa muihin pitkään oleskelleisiin kolmannen maan kansalaisiin. Myös 18 kuukauden poissaolojakson (viiden vuoden oleskeluajan laskenta) osalta edellytys monimutkaistaisi sääntelyä. Edellytystä ei näin ollen ole syytä lisätä ulkomaalaislakiin.

Artiklan 6 kohdassa säädetään vielä, että 14 artiklan 1 kohdan f alakohtaa ansioperusteisten eläkkeiden maksusta ulkomaille ja 15 artiklan säännöksiä perheenyhdistämisestä sovelletaan edelleen soveltuvin osin niihin pitkään oleskelleen kolmannen valtion kansalaisen oleskelulupien haltijoihin, jotka ovat entisiä EU:n sinisen kortin haltijoita. Työeläkkeet maksetaan jo tällä hetkellä myös ulkomaille, joten kohta ei edellytä muutosta kansalliseen lainsäädäntöön.

EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenen jättämän hakemuksen käsittelyajan määräajan tulee koskea myös pitkään oleskelleen kolmannen valtion kansalaisen perheenjäseniä, jos pitkään oleskellut on entinen sinisen kortin haltija. Asiasta tulee mainita perheenjäsenen oleskelulupahakemuksen käsittelyn määräaikaa koskevan 69 a §:n yksityiskohteisissa perusteluissa.

17 artikla. Artiklassa säädetään pitkään oleskelleiden aseman saaneille myönnettävän oleskeluluvan muodosta. Oleskelulupa annetaan asetuksen (EY) N:o 1030/2002 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti eli pitkään oleskelleelle annetaan käytännössä normaali korttimuotoinen oleskelulupa. Oleskeluluvan kohtaan ”huomautuksia” merkitään ”Entinen EU:n sinisen kortin haltija”. Eduskunta hyväksyi 15 päivänä maaliskuuta 2011 lain ulkomaalaislain muuttamisesta (631/2011), jonka 34 §:n uuden 2 momentin mukaan oleskelulupakorttiin tehdään merkintä direktiivistä, jonka perusteella oleskelulupa on myönnetty. Kyseisen säännöksen perusteella voidaan jatkossa tehdä myös mer-

kintä, joka osoittaa, että oleskelulupakortin haltija on entinen EU:n sinisen kortin haltija.

V Oleskelu muissa jäsenvaltioissa

18 artikla. Artiklassa säädetään EU:n sinisen kortin haltijan liikkumisesta toiseen jäsenvaltioon. Artiklan 1 kohdan nojalla EU:n sinisen kortin haltija voi muuttaa toiseen jäsenvaltioon korkeaa pätevyyttä vaativaan työhön sen jälkeen, kun on hän oleskellut 18 kuukautta ensimmäisessä jäsenvaltiossa. Kortinhaltija voi oleskella useassakin jäsenvaltiossa, mutta siirtyminen uuteen jäsenvaltioon edellyttää aina 18 kuukauden oleskelua edellisessä jäsenvaltiossa. Kortinhaltija voi muuttaa toiseen jäsenvaltioon ja hakea uutta sinistä korttia vasta toisessa jäsenvaltiossa. Hakemuksen voi jättää myös jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa. Artiklan 2 kohdan mukaan EU:n sinisen kortin haltija ja/tai hänen työnantajansa on kuitenkin haettava sinistä korttia mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluttua kortinhaltijan saapumisesta toisen jäsenvaltion alueelle. Jäsenvaltiot voivat päättää, sallivatko ne hakijan työskennellä hakemuksen käsittelyaikana.

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava lähtökohtaisesti ulkomailta, ellei luvan hakemista vasta Suomessa ole laissa erikseen mahdollistettu. Ulkomaalaislain 49 §:ään on lisättävä säännös, joka mahdollistaisi EU:n sinisen kortin hakemisen vasta Suomessa, jos hakija siirtyy toisesta jäsenvaltiosta, ja jos hän jättää hakemuksen viimeistään kuukauden kuluessa maahantulosta. Ensimmäistä työntekijän oleskelulupaa hakeva kolmannen maan kansalainen ei saa tällä hetkellä aloittaa työskentelyä ennen kuin oleskelulupa on myönnetty. Tähän sääntöön ei ehdoteta erityisosaajien osalta muutoksia. Hakemukseen sovelletaan samoja edellytyksiä ja menettelyllisiä takeita, kuten 11 artiklassa säädettyä käsittelyaikaa, kuin muihinkin EU:n sinistä korttia koskeviin hakemuksiin.

Artiklassa säädetään myös jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta. Jäsenvaltion on 4 kohdan perusteella ilmoitettava EU:n sinistä korttia koskevaan hakemukseen tehdystä päätöksestä kirjallisesti sekä hakijalle itselleen että ensimmäiselle jäsenvaltiolle. Jos EU:n sinisen kortin myöntöedellytykset eivät

täyty, jäsenvaltion on velvoitettava hakija poistumaan maasta ja ensimmäisen jäsenvaltion on otettava hänet takaisin viipymättä ilman muodollisuuksia. Takaisinottovelvollisuutta sovelletaan myös, jos ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän sinisen kortin voimassaolo on päättynyt tai jos se on peruutettu hakemuksen käsittelyn aikana. Takaisinottamisen jälkeen sovelletaan 13 artiklaa eli jäsenvaltion on sallittava sinisen kortin haltijan oleskella maassa ja etsiä työtä kolmen kuukauden ajan, vaikka oleskelulupa ei olisi enää voimassa. Ulkomaalaislakiin on lisättävä säännös toiseen jäsenvaltioon siirtyneen EU:n sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä oikeudesta palata Suomeen ja oleskella kolme kuukautta toisen jäsenvaltion tekemän kielteisen päätöksen jälkeen. Ulkomaalaislakiin on myös lisättävä säännös tietojen vastaanottamisen ja toimittamisen yhteyspisteestä.

Jos ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän EU:n sinisen kortin voimassaolo päättyy menettelyn aikana, jäsenvaltio voi artiklan 5 kohdan perusteella myöntää kansallisen oleskeluluvan hakemuksen käsittelyn ajaksi, jos kansallisessa lainsäädännössä näin edellytetään. Suomessa voi oleskella hakemuksen käsittelyajan ilman erillistä väliaikaista oleskelulupaa ulkomaalaislain 40 §:n 3 momentin nojalla. Kohta ei edellytä muutosta ulkomaalaislakiin.

Jäsenvaltio voi artiklan 6 kohdan nojalla velvoittaa, että hakija ja/tai hänen työnantajansa vastaa EU:n sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä palauttamis- ja takaisinottokustannuksista. Palauttamiseen liittyvät kustannukset maksetaan valtion varoin, mikäli henkilöllä ei itsellään ole tähän varoja. Lainsäädäntöön ei ole perusteltua tehdä muutoksia tältä osin vain erityisosaajien kohdalla.

Artiklan 7 kohdassa todetaan vielä, että se ei estä jäsenvaltioita soveltamasta maahantuloikiintiöitä. Kiintiöitä ei ole Suomessa käytössä artiklan tarkoittamassa merkityksessä, joten kohta ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

19 artikla. Artiklassa säädetään edelliseen artiklaan viitaten perheenjäsenien oleskelusta silloin, kun EU:n sinisen kortin haltija muuttaa työskentelemään toiseen jäsenvaltioon. Myös perheenjäsen voi hakea oleskelulupaa

vasta toisessa jäsenvaltiossa. Kuten erityisosaajankin, myös perheenjäsenen on jätettävä hakemuksensa kuukauden kuluessa maahan-tulosta. Perheenjäsen voi muuttaa EU:n sinisen kortin haltijan mukana toiseen jäsenvaltioon, jos perhe on muodostettu jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa. Jos perhettä ei ole muodostettu vielä edellisessä jäsenvaltiossa, perheenyhdistämiseen sovelletaan 15 artiklan säännöksiä. Perheen muodostumisajankohdalla on merkitystä käytännössä vain hakemuksen jättöpaikan suhteen. Jos EU:n sinisen kortin haltija on esimerkiksi avioitunut vasta Suomeen tulonsa jälkeen, eikä hänen puolisoillaan ole oleskelulupaa Suomeen, hänen on odotettava hakemuksen käsittelyä siinä maassa, jossa hän laillisesti oleskelee. Hakemuksen jättämisestä Suomessa on lisättävä säännös ulkomaalaislain 49 §:ään. Laissa on myös säädettävä, että oikeus koskee vain ennen Suomeen tuloa muodostettuja perheitä.

Myös perheenjäsenelle on artiklan 2 kohdan nojalla tarvittaessa myönnettävä väliaikainen oleskelulupa hakemuksen käsittelyn ajaksi, jos ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän oleskeluluvan voimassaolo päättyy tai ei enää oikeuta haltijaansa oleskelemaan laillisesti jäsenvaltion alueella. Kohta ei edellytä muutosta ulkomaalaislakiin myöskään perheenjäsenien osalta, koska oleskelulupahakemuksen käsittelyajaksi ei myönnetä väliaikaista oleskelulupaa.

Toinen jäsenvaltio voi artiklan 3 kohdan perusteella vaatia perheenjäsentä esittämään oleskelulupahakemuksensa yhteydessä ensimmäisen jäsenvaltion myöntämän oleskeluluvan ja voimassa olevan matkustusasiakirjan tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä viisumin, jos sitä edellytetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää ulkomaalaislain mukaan lähtökohtaisesti voimassa olevaa matkustusasiakirjaa. Suomeen saapuminen ei edellytä viisumia, jos kolmannen maan kansalaisella on toisen jäsenvaltion myöntämä oleskelulupa. Perheenjäseneltä voidaan myös edellyttää todisteita siitä, että hän on oleskellut toisessa jäsenvaltiossa sinisen kortin haltijan perheenjäsenenä. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Vastaavasti asian-

osaisten on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisten on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Asiasta ei ole tarpeen säätää erikseen ulkomaalaislaissa.

Perheenjäseneltä voidaan 3 kohdan c alakohdan nojalla edellyttää myös sairausvakuutusta. Edellytyksen käyttöön ottaminen ei ole tarpeellista yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Jäsenvaltio voi 4 kohdan c alakohdan nojalla edellyttää, että EU:n sinisen kortin haltijalla on perusedellytykset täyttävä asunto. Suomessa ei ole yleisesti käytössä asuntovaatimusta, eikä sitä ole tarpeellista edellyttää vain erityisosaajilta.

Artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltio voi edellyttää, että EU:n sinisen kortin haltijalla on vakaat ja säännölliset varat itselleen ja perheelleen, jotta heidän ei tarvitse turvautua jäsenvaltion sosiaaliavustuksiin. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää ulkomaalaislain mukaan turvattua toimeentuloa, joten edellytys ei tuo muutosta nykytilaan. Lisäksi EU:n sinisen kortin haltijalta edellytetään direktiivin vaatimukset täyttävää korkeaa palkkaa.

Artiklan 5 kohdan mukaan toisesta jäsenvaltiosta siirtyviin perheenjäseniin sovelletaan 15 artiklan poikkeuksia tarvittavin muutoksina. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myös toisesta jäsenvaltiosta siirtyneeseen perheenjäseneseen sovelletaan kuuden kuukauden käsittelyaikasäännöstä. Muut 15 artiklan kohdat eivät edellytä muutosta ulkomaalaislakiin.

VI Loppusäännökset

20 artikla. Artiklassa määritellään täytäntöpanotoimenpiteet. Jäsenvaltioiden on artiklan 1 kohdan nojalla ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille, jos ne toteuttavat lainsäädäntö- tai viranomaistoimenpiteitä 6 artiklassa säädettyyn maahanpääsykiintiöön liittyen. Samoin jäsenvaltiot ovat ilmoitusvelvollisia, jos ne soveltavat 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua työvoiman saatavuusharkintaa tai jos jäsenvaltio edellyttää hakijan ja/tai hänen työnantajansa vastaavan EU:n sinisen kortin haltijan tai hänen perheenjäsenensä takaisinottoon liittyvistä kustannuksista 18 artiklan 6 kohdan osalta.

Myös mahdollisista eettiseen rekrytointiin liittyvistä rajoituksista on ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Ilmoitusvelvollisuudet eivät edellytä säädösmuutoksia.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee toimittaa komissiolle vuosittain tilastotiedot EU:n sinisen kortin haltijoista ja siltä osin kuin mahdollista, myös kortin peruuttamista ja uusimisista. Tilastoista tulee ilmetä kansalaisuus ja mahdollisuuksien mukaan myös ammatti. Myös mukana tulevista perheenjäsenistä tulee toimittaa tilastot kansalaisuussittain eriteltyinä. Toisesta jäsenvaltiosta siirtyneiden osalta on ilmoitettava mahdollisuuksien mukaan myös aiempi oleskelujäsenvaltio. Direktiivi edellyttää näin ollen muutoksia Maahanmuuttoviraston ja poliisin tilastointiin. Sisäasianministeriön maahanmuutto-osasto on tiedottanut kirjeitse Maahanmuuttovirastoa ja sisäasiainministeriön poliisiosastoa tilastointivelvollisuudesta.

21 artikla. Artiklan mukaan komissio toimittaa kolmen vuoden välein ja ensimmäisen kerran viimeistään 19 päivänä kesäkuuta 2014 kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle direktiivin soveltamisesta jäsenvaltioissa. Artiklassa luetellaan asiakohdat, joihin komissio kiinnittää erityistä huomiota.

22 artikla. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yhteyspisteet, jotka vastaavat 16, 18 ja 20 artiklassa tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta. Jäsenvaltioiden on tehtävä asianmukaisesti yhteistyötä näihin liittyvien tietojen ja asiakirjojen vaihdossa. Maahanmuuttovirasto toimisi artiklassa tarkoitettuna Suomen kansallisena yhteyspisteenä. Tästä säädettäisiin ulkomaalaislain 67 §:ssä.

23 artikla. Artiklan mukaan direktiivi on saatettava kansallisesti voimaan 19 päivään kesäkuuta 2011 mennessä. Jäsenvaltioiden on toimitettava kansalliset säännökset kirjallisesti komissiolle. Kansallisissa säädöksissä on viitattava direktiiviin tai niihin on lisättävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

24 artikla. Artiklassa säädetään direktiivin voimaantulosta. Direktiivi tuli voimaan sitä seuraavana päivänä, jona se julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Direktiivi julkaistiin Euroopan unionin virallisessa

lehdessä 18 päivänä kesäkuuta 2009 ja se tuli näin ollen voimaan 19 päivänä kesäkuuta 2009.

25 artikla. Artiklassa osoitetaan direktiivi jäsenvaltioille Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Direktiivin tarkoituksena on osaltaan vaikuttaa Eurooppa-neuvoston maaliskuussa 2000 hyväksymässä Lissabonin strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Kyseiset tavoitteet koskevat muun muassa toimia, joilla houkutellessa erittäin päteviä työntekijöitä kolmansista maista ja saadaan heidät pysymään EU:ssa. Direktiivillä pyritään konkreettisesti helpottamaan kyseisten kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa ja liikkuvuutta yli kolmen kuukauden oleskelua varten, kun maahantulon tarkoituksena on korkeaa pätevyyttä vaativa työ. Tavoitteena on, että yhteisöstä tulisi houkuttelevampi kohde tällaisille eri puolilta maailmaa tuleville työntekijöille, jotta sen kilpailukykyä ja talouskasvua voitaisiin pitää yllä.

Esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen lainsäädäntö vastaamaan erityisosaajadirektiivin säännöksiä. Suurin periaatteellinen merkitys liittyy erityisosaajien merkityksen korostamiseen lain tasolla osana työvoiman maahanmuuttoa kolmansista maista. Direktiivin täytäntöönpano on pyritty toteuttamaan niin, että se ei hankaloittaisi tarpeettomasti nykyistä järjestelmää. Direktiivi sallii kansallisten järjestelmien rinnakkaiselon.

Direktiivi sisältää kuitenkin myös sellaisia jäsenvaltioita velvoittavia, yksityiskohtaisia säännöksiä, jotka on sisällytettävä ulkomaalaislakiin. Ei-velvoittavien säännösten osalta on pyritty asiakasmyönteiseen ja mahdollisimman selkeään sääntelyyn. Direktiivin edellyttämät muutokset on sisällytetty nyky-lainsäädännön rakenteeseen. Esityksen tarkoituksena ei ole tarkastella koko työntekijän oleskelulupajärjestelmää kokonaisuutena, vaan toteuttaa ainoastaan direktiivin edellyttämät muutokset.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Direktiivi ei tuo suurta muutosta nykytilaan. Täytäntöönpano on pyritty toteuttamaan siten, että direktiivi ei tarpeettomasti hankaloittaisi nykyjärjestelmää. Direktiivi lähinnä korostaa erityisosaajien merkitystä lain tasolla.

Erityisosaajien maahanmuuttoa Suomeen on jo nykyisellään helpotettu. Erityisosaajat voivat työskennellä tavallisella oleskeluluvalla eli heidän ei tarvitse hakea kaksivaiheisesti myönnettävää työntekijän oleskelulupaa. Heitä tulee myös koskea kansalaisuudesta riippumatta samat työehdot ja -olot. Ulkomaalainen työntekijä saa myös oikeuden asumisperusteiseen sosiaaliturvajärjestelmään, jos hänen katsotaan muuttavan Suomeen vakinaisesti asumaan. Käytännössä tämä tarkoittaa toistaiseksi voimassa olevaa tai vähintään kahden vuoden työsopimusta.

Ulkomaalaislakiin esitetään lisättäväksi direktiivin edellyttämät määritelmät ja säännökset EU:n sinisen kortin myöntämisen erityisedellytyksistä. Kortin myöntäminen edellyttää, että työ vaatii erityisosaamista, ja että siitä maksetaan tarpeeksi korkeaa palkkaa. Muilta osin sovellettaisiin voimassa olevia työntekijän oleskeluluvan myöntöedellytyksiä. Työvoiman saatavuusharkintaa ei sovellettaisi, koska sitä ei sovelleta erityisosaajiin tälläkään hetkellä. Direktiivin perusteella myönnettävälle oleskeluluvalla säädettäisiin kahden vuoden vakiovoimassaoloaika, ellei työsuhte ole voimassa lyhyemmän ajan. Direktiivi edellyttää myös, että ulkomaalaislaissa säädetään erityisosaajan ja hänen perheenjäsenensä hakemuksen käsittelyajasta. Säännös ei toisi merkittävää muutosta nykytilaan, sillä työntekijän oleskeluluvan käsittely kestää tällä hetkellä vain pari kuukautta.

Erityisosaajadirektiivin mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen, eikä heiltä voi periä luku-kausimaksuja. Yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi.

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia on myös muutettava, jotta direktiivin edellyttämä yhdenvertainen kohtelu sosiaaliturvan suhteen toteutuisi. Ulkomaalainen työntekijä kuuluu asumisperusteiseen sosiaaliturvajärjestelmään, jos hänen katsotaan muuttavan Suomeen vakinaisesti asumaan. Vakinaista asumista osoittava seikka on muun muassa toistaiseksi voimassa oleva tai vähintään kahden vuoden työsopimus. Useimmat erityisosaajat kuuluvat siis jo nyt asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Suomessa yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kohdistuu eläkelainsäädäntöön, tapaturmavakuutukseen, työttömyysturvaan, äitiys- ja perhe-etuuksiin sekä sairausetuksiin, joihin luetaan julkiset terveyspalvelut, sairausvakuutuslain mukaiset etuudet ja vammaisetuuslain mukaiset tuet. Yhdenvertaisen kohtelun saavuttamiseksi sinisen kortin haltijalta ei voida edellyttää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 luvun 3 a §:n 4 kohdassa tarkoitettua vähintään kahden vuoden työsopimusta osoitukseksi asumisen vakinaisuudesta. Tästä on säädettävä edellä mainitussa laissa.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää myös, että direktiivin tarkoittamien erityisosaajien kohtelu on yhdenvertaista julkisten terveyspalvelujen osalta eli että he saavat terveyspalvelut samoin asiakasmaksuin ja samoin ehdoin kuin henkilöt, joilla on kotikunta Suomessa. Esitys edellyttää näin ollen muutosta myös kansanterveyslain 14 §:ään ja erikoissairaanhoidon lain 3 §:ään.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksestä ei aiheudu välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Erityisosaajien jättämien oleskelulupahakemusten määrä Suomessa ei todennäköisesti lisääntynyt merkittävästi, koska vastaavankaltainen kansallinen järjestelmä on jo käytössä. Suurin osa Suomeen tulevista erityisosaajista ei myöskään todennäköisesti täytä EU:n sinisen kortin myöntämisen edellytyksiä.

Oleskelulupahakemusten käsittelykustannukset katetaan hakemusten käsittelystä pe-

rittävillä maksuilla. Maksuista säädetään sisäasiainministeriön asetuksella Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta (1085/2010).

Direktiivin täytäntöönpano ja erityisesti direktiivin edellyttämä tilastointi aiheuttavat muutoksia ulkomaalaisasioiden sähköiseen asiankäsittelyjärjestelmään (UMA), mistä aiheutuu jonkin verran kustannuksia.

Sosiaaliturvalainsäädännön muutoksella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Henkilömäärä arvioidaan pieneksi ja lain muutoksella asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuuluisivat myös vähintään vuodeksi, mutta alle kahdeksi vuodeksi maahan tulevat sinisen kortin haltijat. Terveystalouden palveluiden järjestäminen Suomeen tuleville erityisosaajille on henkilön asuinkunnan vastuulla. Pääosa Suomeen tulevista sinisen kortin haltijoista saa kotikunnan Suomessa, ja he kuuluvat kunnan asukkaina julkisten terveyspalveluiden piiriin. Esityksen mukaan oleskelukunta on vastuussa ilman kotikuntalain mukaista kotikuntaa jäävien erityisosaajien ja näiden perheenjäsenten terveyspalveluista. Esityksen vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan tältä osin vähäisiksi. Suomeen tulevien erityisosaajien määrän ei ennakoita direktiivin myötä merkittävästi kasvavan. Lisäksi on huomattava, että tulijoilla on mahdollisuus hyödyntää myös työterveyshuollon kattavia palveluja. EU-lainsäädännöstä johtuvien sairaanhoitovelvoitteiden kustannusten korvauskysymyksiä on määrä pohtia laajemmin 9 päivänä maaliskuuta 2011 potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa annetun direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä. Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muutosten taloudelliset vaikutukset arvioidaan niin ikään hyvin vähäisiksi. Muutoksista aiheutuvia kustannuksia käsitellään tässä esityksessä myös asian valmistelua koskevassa kohdassa.

Suomeen yhtäjaksoisesti yli kuudeksi kuukaudeksi tulevaa verotetaan ansiotuloista progressiivisesti samalla tavalla kuin pysyvästi Suomessa asuvia. Palkasta maksetaan työnantajan sosiaaliturvamaksu. Eräistä valtioista tulevilla opettajilla ja tutkijoilla voi verosopimuksen perusteella olla mahdollisuus täyteen vapautukseen tai huojennukseen

verovelvollisuudesta. Verosopimus ei rajoita Suomen verotusta, jos saaja kiinteän toimipaikan takia on ennakkoperintärekisterissä tai hänestä on tullut verosopimuksen mukaan Suomessa asuva. Suomeen yli kuudeksi kuukaudeksi tuleva ulkomaalainen voi eräissä tapauksissa maksaa ansiotulostaan progressiivisen veron sijasta 35 %:n suuruista lähdeveroa. Edellytyksenä on, että henkilö harjoittaa opetus- tai tutkimustoimintaa Suomessa olevassa ylemmässä opetuslaitoksessa, tai että hänen rahapalkkansa koko Suomessa oleskelun ajan on vähintään 5 800 €/kk ja hänen työtehtävänsä Suomessa olevan työnantajan palveluksessa edellyttävät erityisosaamista. Vero peritään lopullisena verona siten, että työnantaja vähentää sen maksettavasta palkasta ja tilittää verovirastolle. Veron lisäksi ei peritä vakuutetun sairausvakuutusmaksua. Työnantajan sosiaaliturvamaksu ja eläkeynä muut vakuutusmaksut maksetaan normaaliin tapaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole merkittävää vaikutusta viranomaisten välisiin suhteisiin ja toimivaltaan. Maahanmuuttoviraston tehtäväksi tulisi toimia direktiivin edellyttämänä yhteyspisteinä muiden jäsenvaltioiden viranomaisiin nähden. Vastaava tehtävä virastolle on annettu myös pitkään oleskelleita koskevan direktiivin osalta. Kyse on tiedonvaihdoista muiden jäsenvaltioiden kanssa, josta aiheutuva työmäärä ei muodostune merkittäväksi. Maahanmuuttoviraston tulee myös päivittää oleskeluluvan hakemiskaavakkeet. Säädosmuutokset edellyttävät käytännössä myös Maahanmuuttoviraston ja poliisin sisäisen ohjeistuksen uusimista.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomessa EU:n sinisiä kortteja ei tulla todennäköisesti ainakaan aluksi myöntämään kovinkaan paljon, sillä tällä hetkellä suurin osa Suomeen tulevista asiantuntijoista ei täyttäisi direktiivin edellytyksiä. Heille voidaan kuitenkin myöntää työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa työntekoa varten, vaikka direktiivin edellytykset eivät täyty.

Direktiivin hyötyä on syytä kuitenkin tarkastella myös eurooppalaisella tasolla. Askeleet koko EU:n alueen elinvoimaisuuden lisäämiseksi hyödyttävät kokonaisuutena myös Suomea. EU:n sinisen kortin käyttöön ottaminen kaikissa yhteistä maahanmuuttopoliittikkaa soveltavissa EU-maissa tulee todennäköisesti lisäämään korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien tietoisuutta maahanmuuttomahdollisuuksista Eurooppaan. Maahanmuuttosäännökset voivat tuntua vaikeaselkoisilta, mistä syystä yhteisille perussäännöille perustuvan oleskelulupatyypin käyttöön ottaminen madaltanee kynnystä hakeutua töihin EU:n alueelle. EU:n sininen kortti tuo mukanaan myös mahdollisuuden liikkua jäsenvaltiosta toiseen. Järjestelmän käyttöön otto edistää näin ollen osaltaan Euroopan asemaa globaalissa kilpailussa osaavasta työvoimasta ja parantaa työvoiman sisäisiä liikkuvuusmahdollisuuksia sitä kulloinkin tarvivalle alueelle.

Maailmantalouden elpyessä taantumasta kilpailu korkeakoulutetuista erityisosaajista Euroopan ja esimerkiksi Pohjois-Amerikan, Australian ja niin sanottujen BRIC-maiden kesken tulee entisestään kiristymään. Direktiivi vahvistaa osaltaan kuvaa Euroopasta dynaamisena ja kilpailukykyisenä kasvualueena. Erityisosaajien liikkuvuuden helpottaminen ja kannustaminen edesauttaa myös innovaatioiden leviämistä ja käyttöönottoa eri EU-maissa, mikä puolestaan heijastuu laajemmaltikin elinkeinoelämän kehitykseen. Direktiivi myös osaltaan edistää EU:n maahanmuuttolainsäädännön asteittaista harmonisointia. Esitys ei vaikuta eri tavalla naisiin ja miehiin, joten esityksellä ei ole merkittäviä sukupuolivaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Esitys on pääosin valmisteltu sisäasianministeriössä. Muiden hallinnonalojen toimivaltaan kuuluvat säädosmuutokset on valmisteltu asianomaisten ministeriöiden toimesta. Esityksestä on keskusteltu myös erikseen kahdenvälisesti muiden hallinnonalojen kanssa. Esitystä on käsitelty myös ulkomaalaislain 211 §:n mukaisessa ulkomaalaisten työntekijäin työsuhde- ja oleskelulupa-

asioiden neuvottelukunnassa 30 päivänä maaliskuuta 2010.

Sisäasiainministeriö pyysi 2 päivänä maaliskuuta 2011 päivätyllä lausuntopyyntöä esitysluonnoksesta lausunnot 31 taholta, muun muassa keskeisimmiltä ministeriöiltä, keskusvirastoilta, ylimmiltä laillisuusvalvojilta sekä työmarkkinaosapuolilta. Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö pyysivät lisäksi lausunnot omilta hallinnonaloiltaan.

Lausuntoja saapui 23. Suurin osa lausunnonantajista kannatti nykyisen, ulkomaalaislain 79 §:ään perustuvan erityisosaajien maahantulojärjestelmän säilyttämistä EU:n sinisen kortin rinnalla. Lausunnoissa esitettiin myös huoli järjestelmän vaikeaselkoisuudesta. Direktiivin täytäntöönpano on pyritty toteuttamaan mahdollisimman vähillä lainmuutoksilla, jotta nykyjärjestelmä ei tarpeettoman paljon hankaloituisi. Esimerkiksi ilmoitusvelvollisuuden käyttöönottoaminen vain erityisosaajia koskevana arvioitiin hankaloitettavan ja monimutkaistavan entisestään kyseistä maahantulomenettelyä. Ilmoitusvelvollisuuden käyttöönottoamisen edellytyksiä ja käytännön toimintaedellytyksiä tulisikin pohdita osana koko työntekijän oleskelulupajärjestelmän kehittämistä.

Esitystä on lausuntokierroksen jälkeen täydennetty sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä kansanterveyslain 14 §:n ja erikoissairaanhoitolain 3 §:n muutoksilla. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut kyseiset säädösmuutokset. Esitystä on hieman tarkennettu myös sääätämisyjärjestyksen ja yksityiskohtaisten perustelujen osalta.

Kuntaliitto edellytti selvitettäväksi, maksetaanko opiskeluoikeutta käyttävien EU:n sinisen kortin haltijoiden kustannukset kuntavaltio -suhteessa vai valtion rahoituksella. Kuntaliiton mukaan asia olisi tullut käsitellä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa, jos kustannukset maksetaan kunta-

valtio -suhteessa. Kunnat osallistuvat ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen perusteena oleviin kustannuksiin myös ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan vieraskielisen koulutuksen osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriö piti lausunnoissaan käytännössä epätodennäköisenä, että korkeasti koulutetut sinisen kortin haltijat hakeutuisivat Suomeen saavuttuaan opiskelemaan työn ohessa. Näin ollen ammattikorkeakoululain 26 b §:n muutoksesta aiheutuvia mahdollisia kustannuksia kunnille pidettiin vähäisinä.

Esitystä käsiteltiin kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan 30 päivänä elokuuta 2011 pidetyssä kokouksessa. Kansanterveys- ja erikoissairaanhoitolain muutosten kunnallistaloudellisia vaikutuksia on tarkoitettu tarkastella sosiaali- ja terveysministeriön 3 päivänä toukokuuta 2011 asettamassa Rajat ylittävän terveydenhuollon ohjausryhmässä (STM 033:00/2011). Tämä kirjattiin myös neuvottelukunnan pöytäkirjaan.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Sisäasiainministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamiseksi, jonka tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 18 päivänä kesäkuuta 2009 antama direktiivi 2009/52/EY maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työntekijöihin kohdistettavista seuraamuksista ja toimenpiteistä koskevista vähimmäisvaatimuksista (niin kutsuttu työnantajasanktiodirektiivi). Kyseinen hallituksen esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2011, minkä johdosta kyseistä esitystä käsiteltäneen eduskunnassa samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Molemmissa esityksissä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain 53 ja 67 §:ää, joten esitysten käsittely tulisi tältä osin sovittaa yhteen eduskunnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ulkomaalaislaki

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta kohtaa, jotka sisältävät Euroopan unionin sinisen kortin ja korkeaa pätevyyttä vaativan työn määritelmät. Koska pykälään lisättäisiin uusia kohtia, pykälän 25 kohtaan tehtäisiin tekninen korjaus (puolipiste).

Ehdotetun 26 kohdan mukaan Euroopan unionin sinisellä kortilla tarkoitettaisiin erityisosaajadirektiivissä tarkoitettua oleskelulupaa, joka oikeuttaa oleskeluun ja työnteon jäsenvaltion alueella. Kohta vastaisi erityisosaajadirektiivin 2 artiklan c kohtaa. Kortti olisi ulkoiselta muodoltaan samanlainen kuin muutkin oleskelulupakortit, mutta oleskeluluvan tyyppi -kohtaan kirjoitettaisiin ”EU:n sininen kortti” direktiivin vaatimuksen mukaisesti.

Korkeaa pätevyyttä vaativalla työllä tarkoitettaisiin ulkomaalaislaissa uuden 27 kohdan mukaan erityisosaajadirektiivissä tarkoitettua työtä, joka edellyttää erityistä ammattipätevyyttä, joka osoitetaan korkea-asteen tutkinnolla. Kohta vastaisi erityisosaajadirektiivin 2 artiklan b kohtaa. Korkea-asteen tutkinnolla tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan h kohdan mukaan sellaista tutkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa, jonka toimivaltainen viranomais on antanut, ja joka osoittaa henkilön suorittaneen keskiasteen jälkeisen korkea-asteen koulutusohjelman eli sijaintivaltiossaan korkea-asteen oppilaitokseksi tunnustetun oppilaitoksen tarjoamien kurssien muodostaman kokonaisuuden. Tutkinnon on edellytettävä vähintään kolmen vuoden opintoja.

49 §. Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 a alakohta, jonka perusteella Euroopan unionin sinisen kortin haltijalle voitaisiin myöntää oleskelulupa vasta Suomessa. Momentin 4 alakohtaan tehtäisiin tekninen korjaus (puolipiste).

Uusi 4 a alakohta vastaisi direktiivin 18 artiklan säännöksiä EU:n sinisen kortin haltijan oikeudesta oleskella toisessa jäsenvaltiossa. Edellytyksenä olisi, että EU:n sinisen kortin haltija olisi ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan kortinhaltijana. Oleskelulupaa tulisi hakea viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Ulkomaalaisen tulee odottaa oleskeluluvan myöntämiseen saakka ennen kuin hän voi aloittaa työnteon.

Oleskelulupa voitaisiin ehdotetun säännöksen perusteella myöntää myös kortinhaltijan perheenjäsenelle. Direktiivin 19 artiklan 1 kohta kuitenkin edellyttää, että perhe on muodostettu jo edellisessä jäsenvaltiossa. Käytännössä perhe on voitu muodostaa myös jo kolmannessa maassa ennen muuttoa EU:n alueelle. Jos perhettä ei olisi muodostettu ennen Suomeen tuloa, perheenjäsenen tulisi hakea oleskelulupaa ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin pääsäännön mukaisesti siinä maassa, jossa hän oleskelee. Kysymykseen voisi käytännössä tulla lähinnä puoliso, jonka kanssa sinisen kortin haltija on avioitunut vasta Suomeen muuton jälkeen tai joka ei ole vielä ehtinyt saada oleskelulupaa edelliseen jäsenvaltioon.

Maahanmuuttovirasto myöntäisi voimassa olevan 67 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti oleskeluluvan sekä EU:n sinisen kortin haltijalle että hänen perheenjäsenelleen. Paikallispoliisi myöntäisi voimassa olevan 68 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti jatko-oleskeluluvan.

53 §. Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 momentti EU:n sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituudesta. Kortti myönnettäisiin kahdeksi vuodeksi. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa jätetään jäsenvaltioiden vahvistettavaksi EU:n sinisen kortin vakiopituinen voimassaoloaika, jonka keston tulee olla yhdestä neljään vuotta.

Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi, että jos työsuhde on voimassa vahvistettua vakiopituista voimassaoloaikaa lyhy-

emmän ajan, EU:n sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Myös tästä esitetään säädettäväksi uudessa 8 momentissa. Tällöinkin edellytetään, että työsuhte on voimassa vähintään vuoden. Sinisen kortin haltijalle suotaisiin näin mahdollisuus hakea uutta työtä työsuhteen päätyttyä. Jos työpaikka löytyisi, hänen tulisi hakea uutta sinistä korttia. Tämä olisi ainoa poikkeus EU:n sinisen kortin kahden vuoden vakiovoimassaoloaikaan. Kortin voimassaoloaika ei olisi sidottu matkustusasiakirjan voimassaoloaikaan, mutta sen myöntäminen edellyttäisi kuitenkin voimassa olevaa matkustusasiakirjaa lain 35 §:n mukaisesti.

Direktiivin 15 artiklan 5 kohta edellyttää, että perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika noudattaa EU:n sinisen kortin haltijan oleskeluluvan voimassaoloaikaan. Uudessa momentissa säädettäisiin vielä, että perheenjäsenen oleskelulupa myönnettäisiin EU:n sinisen kortin haltijan oleskeluluvan voimassaoloa vastaavaksi ajaksi. Perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloajan osalta noudatettaisiin Maahanmuuttoviraston nykykäytäntöä eli luvan voimassaoloaika ei olisi sidottu matkustusasiakirjan voimassaoloaikaan, mutta sen myöntäminen edellyttäisi kuitenkin voimassa olevaa matkustusasiakirjaa. Oleskelulupa myönnetään voimassa olevan lain säädännön perusteella joko tilapäisenä tai jatkuvana.

55 §. *Jatkoluvan pituus.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti uuden määräaikaisen oleskeluluvan eli jatkoluvan pituudesta, kun oleskelulupa myönnetään erityisosajadirektiivin perusteella. EU:n sininen kortti myönnettäisiin tällöinkin kahdeksi vuodeksi. Kuten ensimmäisen oleskeluluvan tapauksessa, EU:n sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella, jos työsuhteen kesto on kahta vuotta lyhyempi. Säännöstä sovellettaisiin myös tilanteissa, joissa ulkomaalaisella on jo ollut oleskelulupa Suomeen muulla perusteella, mutta hän hakisi uutta jatko-oleskelulupaa erityisosajadirektiivin perusteella. Tällöinkin oleskeluluvan pituuden osalta noudatettaisiin ehdotettavan 5 momentin säännöstä.

Työntekijälle myönnetään joko tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa riippuen pääasiassa työsuhteen luonteesta. Jatkolupa voidaan myöntää 54 §:n 3 momentin perusteella jatkuvana myös niissä tapauksissa, joissa ulkomaalaiselle on alun perin myönnetty tilapäinen oleskelulupa työntekoa varten ja hän on oleskellut maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta. Tällöin oleskeluluvan pituuteen sovelletaan 55 §:n nojalla ulkomaalaislain 53 §:n säännöksiä ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituudesta. Työntekijälle voidaan näin ollen myöntää jatkuva oleskelulupa lähtökohtaisesti vuodeksi tai korkeintaan kahdeksi vuodeksi. EU:n sinisen kortin myöntämiseen sovellettaisiin näissäkin tapauksissa ehdotettua uutta momenttia eli oleskelulupa myönnettäisiin lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi ja lyhyemmäksi ajaksi vain niissä tapauksissa, joissa työsuhteen kesto jää alle kahden vuoden. Kortinhaltija voisi halutesaan hakea uutta sinistä korttia vielä vanhan kortin ollessa voimassa, jos hänelle olisi myönnetty oleskelulupa tilapäisenä, ja hänellä olisi kahden vuoden oleskelun jälkeen mahdollisuus saada jatkuva oleskelulupa. EU:n sininen kortti myönnettäisiin kaikissa tapauksissa kahdeksi vuodeksi, jos työsuhte antaa tähän mahdollisuuden.

Momentissa säädettäisiin myös EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle vastaavaksi ajaksi myönnettävästä oleskeluluvasta.

EU:n sinisen kortin haltijalle voitaisiin myöntää myös pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

56 a §. *Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen.* Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa koskevaan 56 a §:ään esitetään muutoksia. Säännös olisi suotuisampi EU:n sinisen kortin haltijalle poissaolosääntöjen ja vaaditun viiden vuoden oleskeluajan osalta. Ehdotetut säännökset vastaavat erityisosajadirektiivin 16 artiklan 2 ja 3 kohdan säännöksiä.

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin sinisen kortin haltijoiden osalta. EU:n sinisen kortin haltijan sallitaan direktiivin 16 artiklan 3 kohdan nojalla oleskella yhteisön ulkopuolella pidempään, kuin mitä pitkään oleskel-

leiden asemasta annettu direktiivi sallii. Alle kahdentoista kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Euroopan unionin ulkopuolella ei keskeyttäisi yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta. Poikkeusta tulisi soveltaa, vaikka kortinhaltija ei olisikaan liikkunut jäsenvaltiosta toiseen.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi säännös koskien erityisosaajia. Jos hakija on EU:n sinisen kortin haltija, viiden vuoden yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa otetaan huomioon myös laillinen oleskelu toisessa EU:n jäsenvaltiossa, jos kortinhaltija on välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että kortinhaltija on noudattanut direktiivin mukaista kahdeksantoista kuukauden määräaika. Viiden vuoden yhtäjaksoisen oleskelun laskemisessa ei huomioitaisi oleskelua toisessa jäsenvaltiossa, jos henkilö ei olisi ensin oleskellut kahdeksantoista kuukautta ensimmäisessä jäsenvaltiossa EU:n sinisen kortin haltijana ennen siirtymistään toiseen jäsenvaltioon.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen P-EY -oleskelulupa tulisi ulkomaalaislain 34 §:n perusteella merkintä direktiivistä, jonka perusteella lupa on myönnetty. Jos P-EY -oleskeluluvan saanut olisi entinen EU:n sinisen kortin haltija, hänen oleskelulupaansa tehtäisiin merkintä ”Entinen EU:n sinisen kortin haltija” direktiivin 17 artiklan edellyttämällä tavalla. On mahdollista, että EU:n sinisen kortin haltija olisi ensin saanut kansallisen pysyvän oleskeluluvan, koska se voidaan myöntää jo neljän vuoden maassa oleskelun jälkeen. Jos hän saisi tämän jälkeen P-EY -oleskeluluvan, hänen oleskelulupaansa olisi syytä tehdä 17 artiklan mukainen merkintä, vaikka hänellä ei hakuhetkellä enää olisikaan EU:n sinistä korttia. Näin ollen pysyvän oleskeluluvan saamisesta ei seuraisi mahdollisia oikeudenmenetyksiä. Huomautuksella voi olla merkitystä liikuttaessa toiseen jäsenmaahan töihin. Jos sen sijaan ulkomaalaisella olisi jossakin vaiheessa ollut EU:n sininen kortti, mutta määräaikaisen oleskeluluvan peruste olisi sittemmin muuttunut, ei hänen P-EY -

oleskelulupaansa enää tehtäisi merkintää sinisestä kortista.

58 b §. *Euroopan unionin sinisen kortin peruuttaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä Euroopan unionin sinisen kortin peruuttamisesta. Pykälä täydentäisi voimassa olevaa ulkomaalaislain 58 §:ää oleskeluluvan peruuttamisesta. Informatiivisuuden vuoksi pykälässä todettaisiin, että se, mitä 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta, koskee myös Euroopan unionin sinisen kortin peruuttamista.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan voimassa olevan 58 §:n 1 momentin perusteella, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella. Ulkomaalainen voi 3 momentissa säädetyllä tavalla hakea oleskeluluvan peruuttamatta jättämistä. Jos henkilö muuttaa maasta pysyvästi, ei hänen voida enää myöskään katsoa täyttävän oleskelun edellytyksiä. EU:n sinisen kortin peruuttaminen voi tulla kyseeseen voimassa olevan 58 §:n 1 momentin nojalla myös silloin, kun toinen jäsenvaltio ilmoittaa myöntäneensä ulkomaalaiselle EU:n sinisen kortin. Oleskelulupa voidaan 58 §:n 6 momentin nojalla peruuttaa myös, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan.

Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltio peruuttaa tai jättää uusimatta EU:n sinisen kortin, jos se on hankittu vilpillisin keinoin tai se on väärennetty tai sitä on vääristelty. Samoin kortti on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos kortinhaltija ei alun perinkään täyttänyt tai ei enää täytä maahantulon ja oleskelun edellytyksiä tai jos hän oleskelee maassa muun kuin oleskeluluvan perusteena olleen syyn vuoksi. Kortti on peruutettava myös, jos kortinhaltija ei noudata 12 artiklassa säädettyjä, työmarkkinoille pääsyä koskevia rajoituksia tai 13 artiklassa asettuja rajoituksia oleskelulle tilapäisen työttömyyden aikana. Käytännössä 12 artiklan rajoitusten rikkomis-

nen merkitsisi, että sinisen kortin haltija työskentelisi muulla alalla, kuin mihin oleskelulupa oikeuttaa. Voimassa olevat ulkomaalaislain 58 §:n 4 ja 5 momentti vastaavat asiasisällöllisesti direktiiviä, vaikka sanamuoto onkin hieman erilainen. Kortin peruuttamiseen sovellettaisiin voimassa olevia säännöksiä.

Pykälässä säädettäisiin EU:n sinisen kortin peruuttamisesta, jos kortinhaltija olisi ollut työttömänä yhtäjaksoisesti yli kolme kuukautta. Tältä osin laki olisi direktiiviä hieman suotuisampi: lyhyitä työttömyysjaksoja ei järjestelmän yleisen ymmärrettävyyden ja selkeyden takaamiseksi huomioitaisi. Kortinhaltijalla olisi mahdollisuus etsiä uutta työtä kolmen kuukauden ajan. On huomattava, että oleskelulupaa ei voisi tuona aikana direktiivin 9 artiklan 3 b kohdan mukaan perua, vaikka kortinhaltijalla ei olisikaan työttömyyden vuoksi riittäviä varoja toimeentulonsa turvaamiseksi. Ammattialakohtaisena myönnetty oleskelulupa mahdollistaa työskentelyn aloittamisen ilman uuden oleskeluluvan hakemista.

Nykytilanteessa työttömäksi jääneen työntekijän oleskelulupaa ei välttämättä peruuteta, jos hänellä on jokin muu syy jäädä maahan kuten Suomessa vakituisesti oleskeleva perheenjäsen. Käytännössä työntöön perusteella myönnetyn oleskeluluvan annetaan yleensä jäädä voimaan, vaikka oleskeluluvan peruste olisikin muuttunut. Direktiivi kuitenkin edellyttää, että EU:n sinisen kortin haltijan oleskelulupa peruutetaan, jos luvan myöntöperusteet eivät enää ole voimassa. Näin ollen sinisen kortin haltijan oleskelulupa tulisi esimerkiksi työttömyyden pitkittyessä perua ja tarvittaessa myöntää uusi oleskelulupa uudella perusteella. Tämä tulisi huomioida Maahanmuuttoviraston ja paikallispoliisin ohjeistuksessa.

Erytisosajaadirektiivi ei sisällä säännöksiä maasta poistamisesta. Maasta poistamiseen sovellettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä, jonka taustalla on osin direktiivi jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi (2008/115/EY, jäljempänä *paluudirektiivi*). Ennen maasta poistamista suoritettaisiin ulkomaalaislain 146 §:n mukainen koko-

naisharkinta. Jos harkinnan perusteella päädyttäisiin luopumaan maasta poistamisesta, ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää oleskelulupa jollakin muulla perusteella.

67 §. *Maahanmuuttovirasto oleskelulupaviranomaisena.* Pykälän 2 momentissa säädetään toimivallasta oleskeluluvan peruuttamisessa. Toimivalta EU:n sinisen kortin peruuttamisessa noudattaisi yleisiä oleskeluluvan peruuttamissäännöksiä. Maahanmuuttovirasto peruuttaisi edelleen oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa säädetyillä perusteilla sekä myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa sekä 58 a §:ssä säädetyillä perusteilla. Momentissa esitetään säädettäväksi, että Maahanmuuttovirasto peruuttaisi myöntämänsä oleskeluluvan myös uuden 58 b §:n perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yhteyspisteinä toimimisesta. Jäsenvaltion on direktiivin 18 artiklan mukaan ilmoitettava ensimmäiselle jäsenvaltiolle kirjallisesti päätöksestään myöntää tai olla myöntämättä EU:n sininen kortti kyseisestä jäsenvaltiosta siirtyneelle ulkomaalaiselle. Direktiivin 16 artiklassa säädetään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisestä EU:n sinisen kortin haltijalle. Direktiivin 20 artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta toimittaa vuosittain tilastotietoja EU:n sinisen kortin haltijoista ja heidän perheenjäsenistään.

Jäsenvaltion on direktiivin 22 artiklan mukaan nimettävä yhteyspiste, joka vastaa 16, 18 ja 20 artiklassa tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta. Maahanmuuttovirasto toimisi tietojen vastaanottajana ja toimittajana edellä mainittujen tietojen osalta. Maahanmuuttoviraston ilmoitusvelvollisuus ei käytännössä koski 20 artiklan 1 kohdassa mainittuja toimenpiteitä, sillä niitä ei ole tarkoitus ottaa Suomessa käyttöön. Ulkomaalaislain 67 §:n 4 momenttia täydennettäisiin direktiivin edellyttämällä tavalla.

68 §. *Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena.* Paikallispoliisin toimivaltaa täydennettäisiin Maahanmuuttoviraston toimivaltaa vastaavalla tavalla. Poliisilaitos peruuttaisi myöntämänsä EU:n sinisen kortin silloin, kun se peruutetaan 58 b §:n perusteella.

69 a §. *Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen.* Direktiivin 15 artiklan 4 kohdan mukaan perheen yhdistämisdirektiivin 5 artiklan 4 kohdasta poiketen EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenten oleskeluluvat on myönnettävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämispäivästä, jos perheen yhdistämiselle asetetut edellytykset täyttyvät. Pykälää täydennettäisiin direktiivin mukaisesti. Perheenjäsenen perhesiteen perusteella tekemää oleskelulupahakemusta koskeva päätös olisi annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Kuuden kuukauden määräaika käsittäisi sekä hakemuksen käsittelyn että tiedoksiannon. Määräaika sovellettaisiin direktiivin 16 artiklan 6 kohdan perusteella myös P-EY -oleskeluluvan haltijoiden perheenjäseniin, jos perheenkoajan oleskeluluvassa on merkintä ”Entinen EU:n sinisen kortin haltija”. Määräaika sovellettaisiin myös toisesta jäsenvaltiosta siirtyneen EU:n sinisen kortin haltijan perheenjäsenen hakemukseen riippumatta siitä, koska perhe on perustettu.

81 b §. *Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen.* Direktiivin mukaiseen Euroopan unionin siniseen korttiin liittyy erityispiirteitä, jotka edellyttävät uuden oleskelulupalajin ottamista lakiin. Ulkomaalaislakiin lisättäisiin uusi 81 b § EU:n sinisen kortin myöntöedellytyksistä.

Direktiivin 3 artiklassa on määritelty henkilöt, joihin direktiiviä ei sovelleta. Soveltamisalasta on direktiivin valmisteluvaiheessa käyty paljon keskustelua, eikä sen osalta ole mahdollista päätyä kansallisesti suotuisampiin ratkaisuihin. EU:n sinistä korttia ei siten myönnettäisi 3 artiklan 2 kohdassa luetelluille henkilöille.

Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu kolmansien maiden kansalaiset, jotka hakevat tai saavat kansainvälistä suojelua, tai jotka hakevat oleskelulupaa tutkijadirektiivin perusteella. Soveltamisalan ulkopuolelle on niin ikään rajattu vapaan liikkuvuuden direktiivin mukaisesti liikkumisoikeuttaan käyttäneen EU:n kansalaisen perheenjäsenet, kolmannen maan kansalaiset, joille on myönnetty EY:n alueella pitkään oleskelleen henkilön asema ja jotka käyttävät oikeuttaan oleskella toisessa jäsenvaltiossa harjoittaakseen talou-

dellista toimintaa palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana sekä kausityöntekijät.

Korttia ei myönnettäisi myöskään henkilöille, joihin sovelletaan palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16 päivänä joulukuuta 1996 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 96/71/EY, niin kauan kuin he ovat lähetettyinä asianomaisen jäsenvaltion alueelle. Suomessa direktiivi 96/71/EY on pantu kansallisesti täytäntöön lähetetyistä työntekijöistä annetulla lailla (1146/1999). Lain soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, lähetetäänkö työntekijä Suomeen EU:n alueelta vai kolmannelta maasta. Korttia ei myönnettäisi lähetetyille työntekijälle riippumatta siitä, lähetetäänkö hänet jäsenvaltioon toisesta EU-maasta vai kolmannelta valtiosta.

Korttia ei myöskään myönnettäisi kolmansien maiden kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, kansalaisuudesta riippumatta, joilla on yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä kyseisten kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten perusteella unionin kansalaisten kanssa yhtäläinen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen. Käytännössä jälkimmäinen koskee tällä hetkellä ETA-maiden ja Sveitsin kansalaisia. Korttia ei myöskään myönnettäisi kolmannen maan kansalaiselle, jonka maasta poistamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä.

Sinisen kortin myöntäminen edellyttäisi, että henkilö täyttää ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset. Hän ei saisi vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta taikka kansanterveyttä. Oleskelulupa voitaisiin myös jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantulosäännösten kiertäminen.

Lisäksi edellytettäisiin, että työ sopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5 kertaa suurempi kuin keskimääräinen palkansaajan bruttopalkka. Maahanmuuttovirasto julkaisisi vaadittavan palkkakynnyksen verkkosivuillaan. Palkkakynnys perustuisi käytännössä Tilastokeskuksen vuosittain syyskuussa Eurostatille toimittamaan vuosiansiotietoon. Esimerkiksi vuonna 2009 keskimääräinen vuosiansio oli

Suomessa 37 876 euroa, mikä merkitsisi 4 735 euron palkkakynnystä. Palkan arvioinnissa ei voitaisi ottaa huomioon mahdollisia luontoisetuja kuten asuntoa. Palkan arvioinnissa ei myöskään huomioitaisi mahdollisia päivärahoja. Palkkakynnyksen ylittäminen olisi edellytys EU:n sinisen kortin myöntämiselle, eikä sitä voitaisi sivuuttaa 39 §:n säännöksillä. Jos hakija ei täyttäisi edellytyksiä EU:n sinisen kortin myöntämiselle, hänelle voitaisiin myöntää työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa työnteon perusteella.

Sinisen kortin myöntämiseen ei sovellettaisi 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyä työvoiman saatavuusharkintaa. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi kuitenkin, että henkilö täyttäisi muut työntekijän oleskeluluvan myöntämisedellytykset. Sininen kortti voitaisiin siten myöntää lain 72 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella vain työssä vaahtavan erityisen pätevyyden tai hyväksytyn terveydentilan omaavalle henkilölle, jos työ tällaista edellyttää. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi myös lain 73 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaista selvitystä työnteon keskeisistä ehdoista sekä vakuutusta siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisten työehtosopimusten mukaisia, tai että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä. Myös ulkomaalaislain 73 §:n 1 momentin 3 kohtaa työnantajan kyvystä huolehtia työnantajavelvoitteistaan tulisi käytännössä jatkossakin soveltaa sinisen kortin myöntämiseen vakiintuneen hallintokäytännön mukaisesti, vaikka kyseinen säännös kuuluu nimenomaisesti vain TE-toimiston toimivaltaan.

Kuten myönnettäessä oleskelulupa erityisosaajalle 79 §:n perusteella, oleskelulupapäätöstä tehtäessä tulisi tapauskohtaisesti arvioida, kykeneekö työnantaja esimerkiksi maksamaan työsopimuksessa mainittua palkkaa ja pyytää tarvittaessa asiasta selvitystä työnantajalta hallintolain yleisen asian selvittämismuutoksen nojalla. Jos työnantaja ei ole aiemmin kyennyt huolehtimaan tai ei selkeästi jatkossa kykene huolehtimaan työnantajavelvoitteistaan, voi olla syytä arvioida maahantulosäännösten kiertämistä ja oleskeluluvan epäämistä lain 36 §:n nojalla.

81 c §. *Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen.* Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä Euroopan unionin sinistä korttia koskevan hakemuksen käsittelyajasta. Pykälän mukaan korttia koskeva päätös olisi annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräaika kattaisi sekä hakemuksen käsittelyn että tiedoksianto.

Pykälässä säädettäisiin myös siitä, että määräajan kulumisen keskeytyisi puutteellisen hakemuksen täydentämisen ajaksi. Hakemuksen täydentämiseen sovellettaisiin ulkomaalaislain 7 §:n ja hallintolain säännöksiä. Hallintolain 22 § edellyttää tilanteessa, jossa viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, että viranomaisen kehottaa lähettäjää määräajassa täydentämään asiakirjaa, jollei se ole tarpeetonta asian ratkaisemiseksi. Asiakirjan lähettäjälle on ilmoitettava, miten asiakirjaa on täydennettävä. Hallintolain 31 ja 32 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset ja yksilöitävä, mistä erityisistä seikoista selvitystä on esitettävä. Asiakirjan täydentämistä, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten on hallintolain 33 §:n mukaan asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika. Hallintolain 23 §:n mukaisesti asia on käsiteltävä kaikissa tapauksissa ilman aiheutonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Direktiivin johdanto-osan perusteella käsitelyaikaan ei tulisi käytännössä sisällyttää ammattipätevyyden tunnustamiseen kuuluvaa aikaa.

81 d §. *Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu.* Ulkomaalaislakiin lisättäisiin pykälä, joka tekisi mahdolliseksi toiseen jäsenvaltioon siirtyneen EU:n sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä palaamisen Suomeen. EU:n sinisen kortin haltija voi oleskeltuaan ensimmäisessä jäsenvaltiossa 18 kuukautta siirtyä työskentelemään toiseen jä-

senvaltioon, jos hänelle myönnetään siellä uusi EU:n sininen kortti. Edellisen kortin myöntänyt ensimmäinen jäsenvaltio on direktiivin 18 artiklan nojalla velvollinen ottamaan ulkomaalaisen takaisin, jos toinen jäsenvaltio ei myönnä hakijalle EU:n sinistä korttia. Samoin jäsenvaltio on velvollinen ottamaan hakijan takaisin, jos EU:n sinisen kortin voimassaolo on päättynyt tai se on peruutettu hakemuksen käsittelyn aikana. Kortinhaltijalla on oikeus oleskella maassa kolme kuukautta myös työttömänä 13 artiklan mukaisesti, eikä hänen siten sovelleta tuona aikana toimeentuloedellytystä.

Ulkomaalaislain uudessa 81 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että Suomen myöntämän EU:n sinisen kortin haltija voi palata maahan kielteisen oleskelulupapäätöksen saatuaan ja oleskella kolme kuukautta, jos toinen jäsenvaltio ei myönnä hänelle sinistä korttia, vaikka kortti ei olisi enää voimassa. Sama koskisi myös hänen perheenjäsentään. Schengenvaltion myöntämä oleskelulupa antaa mahdollisuuden jo nyt alle kolmen kuukauden liikkumiseen EU:n sisällä. Voimassa olevan oleskeluluvan haltija voi siis palata Suomeen, vaikka kävisikin toisessa jäsenvaltiossa esimerkiksi jättämässä oleskelulupahakemuksen.

Uudella säännöksellä olisi käytännössä merkitystä tilanteessa, jossa EU:n sinisen kortin haltija olisi liikkunut toiseen jäsenvaltioon ja hänen oleskelulupansa ei olisi enää voimassa. Direktiivin säännöksen tarkoituksena ei voida katsoa olevan asettaa yleistä takaisinottovelvollisuutta, vaan kortinhaltijalla olisi oikeus palata välittömästi sen jälkeen kun toinen jäsenvaltio olisi hylännyt EU:n sinistä korttia koskevan hakemuksen.

Käytännössä edellyttäisiin siis, että peruutetun tai vanhentuneen EU:n sinisen kortin haltija palaisi Suomeen välittömästi toisen jäsenvaltion antaman kielteisen päätöksen jälkeen. Tarvittaessa häntä voitaisiin pyytää esittämään todistusta kielteisestä lupapäätöksestä maahantulo-oikeuden arvioimiseksi. Perheenjäsenen osalta edellyttäisiin käytännössä, että perheenjäsenellä on myös ollut oleskelulupa Suomessa ennen toiseen jäsenvaltioon siirtymistä.

EU:n sinisen kortin haltijalla on maahan palaamisen jälkeen oikeus oleskella Suomes-

sa, jos kortin myöntöedellytykset täyttyvät edelleen. Jos edellytykset eivät täyty tai kortti ei ole enää voimassa, kortinhaltijalla on silti oikeus oleskella maassa kolme kuukautta maahan palaamisesta lukien, minkä jälkeen hänen tulee poistua maasta, ellei hänelle voida myöntää muuta oleskelulupaa.

Maahanmuuttovirasto saa toiselta jäsenvaltiolta tiedon kielteisestä päätöksestä, mikä antaa viranomaiselle mahdollisuuden seurata oleskelun edellytyksiä. On kuitenkin huomattava, että EU:n sinisen kortin haltijan kolmen kuukauden maassa oleskeluoikeutta ei voida pitää ehdottomana, jos hänen maasta poistamiselleen on olemassa lain 36 §:ssä säädettyjä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyviä perusteita.

1.2 Laki ulkomaalaislain 68 §:n muuttamisesta

68 §. *Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena.* Ulkomaalaislain muutos (886/2011), jolla myös 68 §:ää on muutettu, tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Koska tällä esityksellä toteutettavat lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012, esitetään muutos toteutettavaksi teknisesti siten, että muutettavaksi esitetään paitsi voimassa olevan lain sanamuotoa myös vuoden 2014 alussa voimaan tulevan muutoslain sanamuotoa. Asiasisällöllisesti käsillä oleva muutos vastaa edellä esitettyä voimassa olevan lain 68 §:ään esitettyä muutosta.

1.3 Yliopistolaki

9 §. *Tilauuskoulutus.* Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilauuskoulutukseen, eikä heiltä voi periä lukukausimaksuja. Yliopistolain säännöksiä ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Tilauuskoulutusta ei voisi jatkossakaan järjestää EU:n taikka Norjan, Islannin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisille.

Voimassa olevan pykälän mukaan tilauskoulutusta ei voida järjestää niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Tällä säännöksellä on tarkoitettu erityisesti vapaan liikkuvuuden direktiiviä 2004/38/EY, jonka 24 artiklassa säädetään tasavertaisen kohtelun vaatimuksesta. Tämän säännöksen korvaisi viittaus perheenjäseniin.

Tilauuskoulutuksen kohderyhmää koskevaa säännöstä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi lukukausimaksukokeilun kohderyhmää koskevan säännöksen kanssa. Tilauuskoulutusta ei näin ollen voisi järjestää ulkomaalaislaissa tarkoitettun A, P tai P-EY -luvan saaneille henkilöille eli henkilöille, joilla on jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa Suomessa.

Tilauuskoulutusta ei myöskään voisi järjestää edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenille. Sekä perheenyhdistämisdirektiivi että vapaan liikkuvuuden direktiivi velvoittavat kohtelevaan perheenjäseniä yhdenvertaisesti perheenkokoajan kanssa. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Ulkomaan kansalaisen perheenjäsen määritellään ulkomaalaislain 37 §:ssä. Määritelmää sovelletaan ulkomaalaislakia sovellettaessa myös Suomen kansalaisen ulkomaalaiseen perheenjäseniin. EU-maan kansalaisen perheenjäsen määritellään ulkomaalaislain 154 §:ssä. Määritelmää sovelletaan Suomen kansalaisen ulkomaalaiseen perheenjäseniin, jos Suomen kansalainen on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen siten kuin ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään. On huomattava, että tilauuskoulutusta ei voida järjestää Suomen kansalaiselle silloinkaan kun hän ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Perheenjäsenen määritelmä riippuisi kuitenkin siitä, onko liikkuvuusoikeutta käytetty.

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos

parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Lapseen rinnastetaan alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvatilapsi). Rinnastaminen edellyttää lisäksi luotettavaa selvitystä siitä, että lapsen aikaisemmat huoltajat ovat todistettavasti kuolleet tai kadoksissa, ja että lapsella on ollut tosiasiallinen huoltosuhte perheenkokoajaan tai tämän aviopuolisoon ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista. Jos perheenkokoaja on Suomessa oleva kasvattilapsi, rinnastaminen edellyttää luotettavaa selvitystä siitä, että tosiasiallinen huoltosuhte on ollut olemassa ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista.

Ulkomaalaislain 154 §:n mukaan unionin kansalaisen perheenjäseniä ovat hänen aviopuolisonsa, alle 21-vuotiaat tai hänen huollettavinaan olevat jälkeläisensä suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat jälkeläiset ja huollettavinaan olevat sukulaisensa suoraan ylenevässä polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat sukulaiset. Jos Suomessa asuva unionin kansalainen on alaikäinen, hänen huoltajansa on perheenjäsen. Ulkomaalaislain 10 lukua sovellettaessa aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Kahden vuoden yhdessä asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yhteisessä taloudessa asuvilla on lapsi yhteisessä huollossa tai jos on muu painava syy. Unionin kansalaisen perheenjäsenen rinnastetaan muu omainen hänen kansalaisuuteensa katsomatta, jos hän on lähtömaassaan sellaisen unionin kansalaisen huollettavana, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, tai hän asui samassa taloudessa tämän kanssa taikka vakavat ter-

veydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen hoitaa häntä henkilökohtaisesti.

10 §. Koulutusohjelman maksullisuus. Eriyisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen, eikä heiltä voi periä lukukausimaksuja. Yliopistolain säännöksiä ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Lukukausimaksua ei voisi jatkossakaan periä EU:n taikka Norjan, Islannin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaiselta.

Voimassa olevan pykälän mukaan maksua ei voida periä siltä, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Tällä säännöksellä on tarkoitettu erityisesti vapaan liikkuvuuden direktiiviä. Tämän säännöksen korvaisi viitatus perheenjäseniin.

Voimassa olevan säännöksen mukaan lukukausimaksua ei voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Opintotukilain mukaan opintotukea voidaan myöntää muun muassa henkilölle, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY). Lukukausimaksukokeilua koskevaa säännöstä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi opintotukilain soveltamisalasäännöksen kanssa.

Lukukausimaksua ei myöskään voisi periä edellä mainittujen henkilöiden perheenjäseniltä. Sekä perheenyhdistämisdirektiivi että vapaan liikkuvuuden direktiivi velvoittavat kohtelemaan perheenjäseniä yhdenvertaisesti perheenkokoajan kanssa. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Ulkomaan kansalaisen perheenjäsenen määrittelyyn ulkomaalaislain 37 §:ssä. Määritelmää sovelletaan ulkomaalaislakia sovellettaessa myös Suomen kansalaisen ulkomaalaiseen perheenjäseniin. EU-maan kansalaisen perheenjäsenen määrittelyyn ulkomaalaislain 154 §:ssä. Määritelmää sovelletaan Suomen kansalaisen ulkomaalaiseen perheenjäseniin, jos Suomen kansalainen on käyttänyt oikeut-

taan vapaaseen liikkuvuuteen siten kuin ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään. On huomattava, että lukukausimaksua ei voisi periä Suomen kansalaiselta silloinkaan kun hän ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Perheenjäsenen määritelmä riippuisi kuitenkin siitä, onko liikkuvuus oikeutta käytetty.

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsenen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Lapsen rinnastetaan alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvatilapsi). Rinnastaminen edellyttää lisäksi luotettavaa selvitystä siitä, että lapsen aikaisemmat huoltajat ovat todistettavasti kuolleet tai kadoksissa, ja että lapsella on ollut tosiasiallinen huoltosuhte perheenkokoajaan tai tämän aviopuolisoon ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista. Jos perheenkokoaja on Suomessa oleva kasvattilapsi, rinnastaminen edellyttää luotettavaa selvitystä siitä, että tosiasiallinen huoltosuhte on ollut olemassa ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista.

Ulkomaalaislain 154 §:n mukaan unionin kansalaisen perheenjäseniä ovat hänen aviopuolisonsa, alle 21-vuotiaat tai hänen huollettavinaan olevat jälkeläisensä suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat jälkeläiset ja huollettavinaan olevat sukulaisensa suoraan ylenevässä polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat sukulaiset. Jos Suomessa asuva

unionin kansalainen on alaikäinen, hänen huoltajansa on perheenjäsen. Ulkomaalaislain 10 lukua sovellettaessa aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Kahden vuoden yhdessä asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yhteisessä taloudessa asuvilla on lapsi yhteisessä huollossa tai jos on muu painava syy. Unionin kansalaisen perheenjäsenen rinnastetaan muu omainen hänen kansalaisuuteensa katsomatta, jos hän on lähtömaassaan sellaisen unionin kansalaisen huollettavana, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, tai hän asui samassa taloudessa tämän kanssa taikka vakavat terveydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen hoitaa häntä henkilökohtaisesti.

1.4 Ammattikorkeakoululaki

26 a §. Tilaukoulutus. Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilaukoulutukseen, eikä heiltä voi periä lukukausimaksuja. Ammattikorkeakoululain säännöksiä ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Tilaukoulutusta ei voisi jatkossakaan järjestää EU:n taikka Norjan, Islannin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisille.

Voimassa olevan pykälän mukaan tilaukoulutusta voidaan järjestää muille kuin niille, jotka Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Tällä säännöksellä on tarkoitettu erityisesti vapaan liikkuvuuden direktiiviä 2004/38/EY, jonka 24 artiklassa säädetään tasavertaisen kohtelun vaatimuksesta. Tämän säännöksen korvaisi viittaus perheenjäseniin.

Tilaukoulutuksen kohderyhmää koskevaa säännöstä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi lukukausimaksukokeilun kohderyhmää koskevan säännöksen kanssa. Tilaukoulutusta ei näin ollen voisi järjestää ulkomaalaislaissa tarkoitettun A, P tai P-EY -luvan saaneille henkilöille eli henkilöille, joilla on jatkuva

tai pysyvä oleskelulupa, tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa Suomessa.

Tilaukoulutusta ei myöskään voisi järjestää edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenille. Sekä perheenyhdistämisdirektiivi että vapaan liikkuvuuden direktiivi velvoittavat kohtelevaan perheenjäseniä yhdenvertaisesti perheenkokoajan kanssa. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Ulkomaan kansalaisen perheenjäsenen määrittelyyn ulkomaalaislain 37 §:ssä. Määritelmää sovelletaan ulkomaalaislakia sovellettaessa myös Suomen kansalaisen ulkomaalasiin perheenjäseniin. EU-maan kansalaisen perheenjäsenen määrittelyyn ulkomaalaislain 154 §:ssä. Määritelmää sovelletaan Suomen kansalaisen ulkomaalasiin perheenjäseniin, jos Suomen kansalainen on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen siten kuin ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään. On huomattava, että tilaukoulutusta ei voida järjestää Suomen kansalaiselle silloinkaan kun hän ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Perheenjäsenen määritelmä riippuisi kuitenkin siitä, onko liikkuvuus oikeutta käytetty.

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Lapsen rinnastetaan alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvatilapsi). Rinnastaminen edellyttää lisäksi luotettavaa selvitystä siitä, että

lapsen aikaisemmat huoltajat ovat todistettavasti kuolleet tai kadoksissa, ja että lapsella on ollut tosiasiallinen huoltosuhde perheenkokoajaan tai tämän aviopuolisoon ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista. Jos perheenkokoaja on Suomessa oleva kasvattilapsi, rinnastaminen edellyttää luotettavaa selvitystä siitä, että tosiasiallinen huoltosuhde on ollut olemassa ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista.

Ulkomaalaislain 154 §:n mukaan unionin kansalaisen perheenjäseniä ovat hänen aviopuolisonsa, alle 21-vuotiaat tai hänen huollettavinaan olevat jälkeläisensä suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat jälkeläiset ja huollettavinaan olevat sukulaisensa suoraan ylenevässä polvessa samoin kuin hänen aviopuolisonsa vastaavat sukulaiset. Jos Suomessa asuva unionin kansalainen on alaikäinen, hänen huoltajansa on perheenjäsen. Ulkomaalaislain 10 lukua sovellettaessa aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Kahden vuoden yhdessä asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yhteisessä taloudessa asuvilla on lapsi yhteisessä huollossa tai jos on muu painava syy. Unionin kansalaisen perheenjäsenen rinnastetaan muu omainen hänen kansalaisuuteensa katsomatta, jos hän on lähtömaassaan sellaisen unionin kansalaisen huollettavana, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, tai hän asui samassa taloudessa tämän kanssa taikka vakavat terveydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen hoitaa häntä henkilökohtaisesti.

26 b §. Koulutusohjelman maksullisuus. Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa koulutuksen alalla. Direktiivin säännös tarkoittaa, etteivät sinisen kortin haltijat voi osallistua tutkintoon johtavaan tilauskoulutukseen eikä heiltä voi periä lukukausimaksuja. Ammattikorkeakoululain säännöksiä ehdotetaan tältä osin täydennettäväksi.

Lukukausimaksua ei voisi jatkossakaan periä EU:n taikka Norjan, Islannin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaiselta.

Voimassa olevan pykälän mukaan maksua ei voida periä siltä, joka Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Tällä säännöksellä on tarkoitettu erityisesti vapaan liikkuvuuden direktiiviä. Tämän säännöksen korvaisi viittaus perheenjäseniin.

Voimassa olevan säännöksen mukaan lukukausimaksua ei voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Opintotukilain mukaan opintotukea voidaan myöntää muun muassa henkilölle, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY). Lukukausimaksukokeilua koskevaa säännöstä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi opintotukilain soveltamisalasäännöksen kanssa.

Lukukausimaksua ei myöskään voisi periä edellä mainittujen henkilöiden perheenjäseniltä. Sekä perheenyhdistämisdirektiivi että vapaan liikkuvuuden direktiivi velvoittavat kohtelevaan perheenjäseniä yhdenvertaisesti perheenkokoajan kanssa. Perheenjäsenen määrittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Ulkomaan kansalaisen perheenjäsen määritellään ulkomaalaislain 37 §:ssä. Määritelmää sovelletaan ulkomaalaislakia sovellettaessa myös Suomen kansalaisen ulkomaalasiin perheenjäseniin. EU-maan kansalaisen perheenjäsen määritellään ulkomaalaislain 154 §:ssä. Määritelmää sovelletaan Suomen kansalaisen ulkomaalasiin perheenjäseniin, jos Suomen kansalainen on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen siten kuin ulkomaalaislain 10 luvussa säädetään. On huomattava, että lukukausimaksua ei voisi periä Suomen kansalaiselta silloinkaan kun hän ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Perheenjäsenen määritelmä riippuisi kuitenkin siitä, onko liikkuvuus oikeutta käytetty.

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan perheenjäseneksi katsotaan ulkomaalaislakia sovellettaessa Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henki-

lö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Lapsen rinnastetaan alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvattilapsi). Rinnastaminen edellyttää lisäksi luotettavaa selvitystä siitä, että lapsen aikaisemmat huoltajat ovat todistettavasti kuolleet tai kadoksissa, ja että lapsella on ollut tosiasiallinen huoltosuhde perheenkokoajaan tai tämän aviopuolisoon ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista. Jos perheenkokoaja on Suomessa oleva kasvattilapsi, rinnastaminen edellyttää luotettavaa selvitystä siitä, että tosiasiallinen huoltosuhde on ollut olemassa ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista.

Ulkomaalaislain 154 §:n mukaan unionin kansalaisen perheenjäseniä ovat hänen aviopuolionsa, alle 21-vuotiaat tai hänen huollettavinaan olevat jälkeläisensä suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen aviopuolionsa vastaavat jälkeläiset ja huollettavinaan olevat sukulaisensa suoraan ylenevässä polvessa samoin kuin hänen aviopuolionsa vastaavat sukulaiset. Jos Suomessa asuva unionin kansalainen on alaikäinen, hänen huoltajansa on perheenjäsen. Ulkomaalaislain 10 lukua sovellettaessa aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Kahden vuoden yhdessä asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yhteisessä taloudessa asuvilla on lapsi yhteisessä huollossa tai jos on muu painava syy. Unionin kansalaisen perheenjäsenen rinnastetaan muu omainen hänen kansalaisuuteensa katsomatta, jos hän on lähtömaassaan sellaisen unionin kansalai-

sen huollettavana, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, tai hän asui samassa taloudessa tämän kanssa taikka vakavat terveydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen hoitaa häntä henkilökohtaisesti.

1.5 Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta

3 a §. *Suomeen muuttaminen.* Pykälän 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin ulkomaalaislain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettujen EU:n sinisen kortin haltijat. Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan näitä henkilöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti oman maan kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan alalla. Sosiaaliturvan ala on määritelty alaksi, jota koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71. Ehdotettu lisäys merkitsee sitä, että sinisen kortin haltija kuuluu asumisperusteiseen sosiaaliturvaan eikä hänen asumisensa vakinaisuutta osoittavana seikkana edellytetä vähintään kahden vuoden työso-
pimusta Suomessa tehtävää työtä varten.

1.6 Kansanterveyslaki

14 §. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kansanterveyslaissa kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön perheenjäsenet. Lisäys on tarpeen, jotta myös tilapäisen oleskeluluvan saavat, alle kahdeksi vuodeksi Suomeen tulevat erityisosaajat ja näiden perheenjäsenet, jotka eivät saa kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, olisivat oikeutettuja kunnallisiin terveydenhuoltopalveluihin samoin perusteiden kuin kotikuntalaiset kunnan asukkaat. Erityisosaajadirektiivin 14 artiklassa säädetty yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että sinisen kortin haltijoita kohdellaan yhdenvertaisesti EU-jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa sairaus-
asetuuksien osalta, mukaan lukien julkiset

terveydenhuoltopalvelut. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

1.7 Erikoissairaanhoitolaki

3 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin erikoissairaanhoitolaissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön perheenjäsenet. Lisäys on tarpeen, jotta myös tilapäisen oleskeluluvan saavat, alle kahdeksi vuodeksi Suomeen tulevat erityisosaajat ja näiden perheenjäsenet, jotka eivät saa kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, olisivat oikeutettuja erikoissairaanhoitoon palveluihin samoin perustein kuin kotikuntalain mukaiset kunnan asukkaat. Erityisosaajadirektiivin 14 artiklassa säädetty yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että sinisen kortin haltijoita kohdellaan yhdenvertaisesti EU-jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa sairausetuuksien osalta, mukaan lukien julkiset terveydenhuoltopalvelut. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

2 Voimaantulo

Erityisosaajadirektiivi on pantava kansallisesti täytäntöön ennen 19 päivää kesäkuuta 2011. Lait ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Laki ulkomaalaislain muuttamista koskevan lain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Voimaantuloajankohdan tarkempaan määrittämiseen liittyy se, että tämän esityksen sisältämät muutokset on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti biometriset tunnisteet sisältävien oleskelulupakorttien käyttöönoton kanssa, jotta vältetään välivaiheen siirtymäjärjestelyiltä koskien oleskelulupiin tehtäviä merkintöjä. Eduskunta hyväksyi 15 päivänä maaliskuuta 2011 lain ulkomaalaislain muuttamisesta, lain ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta ja lain löytötavaralain muuttamisesta (EV 362/2010 vp), joissa säädetään oleskeluluvissa käyttöön otettavien biometrinen tunnisteiden edellyttämistä muutoksista. Tasavallan presidentti vahvisti

lait 10 päivänä kesäkuuta 2011 ja määräsi ne tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan sen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisella ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, PeVL 23/1998 vp). Perustuslaista ei siksi johdu suoranaisesti erityisiä sisältövaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan kuitenkin johtaa syrjinnän ja mielivallan kiellot samoin kuin vaatimus maahan pääsystä ja maassa oleskelussa sovellettavien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu (PeVL 16/2000 vp).

Erityisosaajadirektiivin tarkoituksena on helpottaa erityisosaajina unioniin tulevien kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoa ja liikkuvuutta. Direktiivi edustaa komission työvoimaperusteisen maahanmuuton suhteen noudattamaa sektorikohtaista lähestymistapaa, mitä voidaan pitää jossain määrin ongelmallisena sen johtaessa kolmansista maista tulevien työntekijöiden luokitteluun eri ryhmiin (erityisosaajat, kausityöntekijät ja yrityksen sisällä siirtyvät). EU:n lainsäädännön edellyttämien tavoin käsillä oleva ehdotus asettaa tietyt edellytykset täyttävät kolmansien maiden kansalaiset erilaiseen asemaan muihin kolmansien maiden kansalaisiin verrattuna.

Edellä kerrotun johdosta ehdotusta on arvioitava perustuslain 6 §:n 1 momentin yleisen yhdenvertaisuussäännöksen kannalta, joka perusoikeusuudistuksen esitöiden perusteella kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp).

Ehdotettu sääntely merkitsee sitä, että erityisosajina maahan tulevien kolmansien maiden kansalaisten maahan pääsyyn sovelletaan yhtenäistä menettelyä. Lisäksi kyseisille henkilöille ja heidän perheenjäsenilleen myönnetään edulliset oleskelun ehdot, joihin sisältyy tiettyjä helpotuksia niille henkilöille, jotka haluavat muuttaa toiseen jäsenvaltioon korkeaa pätevyyttä vaativan työn vuoksi. Ehdotettavalla sääntelyllä ei kuitenkaan ole tarkoitus vaikuttaa siihen, mitä ulkomaalaislainsäädännössä muutoin säädetään, vaan kyse on voimassa olevaa sääntelyä täydentävästä sääntelystä. Myös direktiivi mahdollistaa suotuisimmat kansalliset säännökset. Näin ollen erityisosajina maahan tulevalle voidaan myöntää oleskelulupa myös ulkomaalaislain voimassa olevien säännösten perusteella. On todennäköistä, että useille Suomeen erityisosajina tuleville myönnetään myös vastaisuudessa oleskelulupa voimassa olevien säännösten perusteella, koska edellytykset luvan myöntämiselle eivät ole yhtä tiukat kuin EU-lainsäädännössä hyväksytyt. Tarkoituksena myös on, ettei esitettävillä muutoksilla vaikeuteta olemassa olevaa ja toimivaa järjestelmää.

Ulkomaalaisen maahantulo- ja maassaokeskeluoikeutta säänneltäessä on niin ikään otettava huomioon perustuslain 21 §:stä johtuvat vaatimukset oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden turvaamisesta. Pykälän 1 momentis-

sa turvataan yhtäältä yksilön oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Toiseksi tässä momentissa turvataan yksilön oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan siinä erikseen mainitut oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta sekä muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Vaikka erityisosajien hakemusten käsittelyajat ovat jo nykyiselläänkin varsin lyhyitä, on perustuslain 21 §:n näkökulmasta huomionarvoista, että esityksessä lakiin ehdotetaan lisättävien säännösten myös käsittelyajoista. Muutoin voimassa olevan lainsäädännön oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeet turvaavat säännökset koskevat myös erityisosajina oleskelulupaa hakevia kolmansien maiden kansalaisia.

Esitys ei sisällä muutosehdotuksia, jotka ovat perusoikeuksien kannalta merkittäviä, ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 25 kohta, 49 §:n 1 momentin 4 kohta, 56 a §:n 2 ja 3 momentti, 67 §:n 2 ja 4 momentti, 68 §:n 2 momentti sekä 69 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 25 kohta laissa 631/2011, 49 §:n 1 momentin 4 kohta ja 67 §:n 2 momentti laissa 516/2008, 56 a §:n 2 ja 3 momentti laissa 358/2007, 67 §:n 4 momentti laissa 973/2007, 68 §:n 2 momentti laissa 516/2008 ja 69 a § laissa 380/2006, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009 ja 631/2011, uusi 26 ja 27 kohta, 49 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 516/2008, uusi 4 a kohta, 53 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006 ja 323/2009, uusi 8 momentti, 55 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 34/2006, 380/2006 ja 358/2007, uusi 5 momentti sekä lakiin uusi 58 b, 81 b, 81 c ja 81 d § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

25) *teknisellä osalla* oleskeluluvan osoitukseksi annettavan oleskelulupakortin tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin sirua, johon tallennetaan biometriset tunnistet ja muut henkilötiedot;

26) *Euroopan unionin sinisellä kortilla* Euroopan unionin jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämää kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetussa neuvoston direktiivissä 2009/50/EY (*erityisosaajadirektiivi*) tarkoitettua oleskelulupaa, joka oikeuttaa oleskeluun ja työntekoon jäsenvaltion alueella;

27) *korkeaa pätevyyttä vaativalla työllä* erityisosaajadirektiivissä tarkoitettua työtä, joka edellyttää erityistä ammattipätevyyttä, joka osoitetaan korkea-asteen tutkinnolla.

49 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään

kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

55 §

Jatkoluvan pituus

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

56 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen

Alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaoloajaksot ovat yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa. Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan hakija on Euroopan unionin sinisen kortin haltija,

alle kahdentoista kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Euroopan unionin ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaoloajaksot ovat yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan. Viiden vuoden yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa otetaan huomioon myös laillinen oleskelu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jos kolmannen maan kansalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä on oleskellut luvallisesti maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta.

58 b §

Euroopan unionin sinisen kortin peruuttaminen

Mitä 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta, sovelletaan myös Euroopan unionin sinisen kortin peruuttamiseen. Euroopan unionin sininen kortti peruutetaan myös, jos kortinhaltija on ollut työttömänä yhtäjaksoisesti yli kolme kuukautta.

67 §

Maahanmuuttovirasto oleskelulupaviranomaisena

Maahanmuuttovirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa säädetyillä perusteilla sekä myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

Maahanmuuttovirasto toimii pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 25 artiklassa ja erityisosaajadirektiivin 22 artiklassa tarkoitettuna tietojen vaihtoa harjoittavana yhteyspisteenä.

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

 Poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

työsopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5 kertaa suurempi kuin keskimääräinen palkansaajan bruttopalkka.

Sinisen kortin myöntämiseen sovelletaan 5 luvun säännöksiä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä lukuun ottamatta 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harjaintaa.

69 a §

Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen

Perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenen perhesiteen perusteella tekemää oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin.

Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa

81 b §

Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työsopimuksen tai sitovan työtarjouksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että

81 c §

Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen

Euroopan unionin sinistä korttia koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräajan kuluminen keskeytyy hakemuksen täydentämisen ajaksi.

81 d §

Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu

Jos toinen jäsenvaltio ei myönnä Euroopan unionin sinistä korttia Suomen myöntämän sinisen kortin haltijalle, hän ja hänen perheenjäsenensä voivat kielteisen päätöksen saatuaan palata maahan ja oleskella maassa kolme kuukautta, vaikka Suomen myöntämä sininen kortti ei olisi enää voimassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 68 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain (886/2011) 68 §:n 2 momentti seuraavasti:

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2014.

Poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

3.

Laki**yliopistolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 9 §:n 2 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 9 §:n 2 momentti laissa 954/2011, seuraavasti:

9 §

Tilauuskoulutus

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b ja 82—86 §:ää.

10 §

Koulutusohjelman maksullisuus

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 10 §:n 2 momentti on voimassa 31 päivään joulukuuta 2014.

4.

Laki**ammattikorkeakoululain 26 a ja 26 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 26 a §:n 2 momentti ja 26 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 26 a § laissa 953/2011 ja 26 b § laissa 564/2009, seuraavasti:

26 a §

Tilauuskoulutus

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauuskoulutukseen osallistuviin opiskelijoihin sovelletaan tämän lain 20, 20 a ja 20 b §:ää, 22 §:n 4 momenttia, 25 a—25 d §:ää sekä 27, 28, 28 a, 28 b ja 42 §:ää.

26 b §

Koulutusohjelman maksullisuus

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 26 b § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2014.

5.

Laki**asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 a §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 635/2004, seuraavasti:

3 a § <i>Suomeen muuttaminen</i>	pimus Suomessa tehtävää työtä varten tai hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti; taikka
---	--

 Suomeen muuttavan henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa, että:

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4) hänellä on vähintään kahden vuoden työsopimus tai muu siihen rinnastettava so-

6.

Laki**kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 248/1997, seuraavasti:

<p>14 §</p> <p>—————</p> <p>Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisia (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on</p>	<p>myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin siinä kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.</p> <p>—————</p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .</p>
--	---

7.

Laki**erikoissairaanhoidolain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erikoissairaanhoidolain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1328/2010, seuraavasti:

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän veloitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan

alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 25 kohta, 49 §:n 1 momentin 4 kohta, 56 a §:n 2 ja 3 momentti, 67 §:n 2 ja 4 momentti, 68 §:n 2 momentti sekä 69 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 25 kohta laissa 631/2011, 49 §:n 1 momentin 4 kohta ja 67 §:n 2 momentti laissa 516/2008, 56 a §:n 2 ja 3 momentti laissa 358/2007, 67 §:n 4 momentti laissa 973/2007, 68 §:n 2 momentti laissa 516/2008 ja 69 a § laissa 380/2006, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009 ja 631/2011, uusi 26 ja 27 kohta, 49 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 516/2008, uusi 4 a kohta, 53 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006 ja 323/2009, uusi 8 momentti, 55 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 34/2006, 380/2006 ja 358/2007, uusi 5 momentti sekä lakiin uusi 58 b, 81 b, 81 c ja 81 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

25) *teknisellä osalla* oleskeluluvan osoitukseksi annettavan oleskelulupakortin tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin sirua, johon tallennetaan biometriset tunnistet ja muut henkilötiedot.

25) *teknisellä osalla* oleskeluluvan osoitukseksi annettavan oleskelulupakortin tai unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin sirua, johon tallennetaan biometriset tunnistet ja muut henkilötiedot;

26) **Euroopan unionin sinisellä kortilla** Euroopan unionin jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämää kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetussa neuvoston direktiivissä 2009/50/EY (**erityisosaajadirektiivi**) tarkoitettua oleskelulupaa, joka oikeuttaa oleskeluun ja työntekoon jäsenvaltion alueella;

27) **korkeaa pätevyyttä vaativalla työllä** erityisosaajadirektiivissä tarkoitettua työtä,

*joka edellyttää erityistä ammattipätevyyttä,
joka osoitetaan korkea-asteen tutkinnolla.*

49 §

*Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan
myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan
saapuneelle ulkomaalaiselle*

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen tai on tällaisen henkilön perheenjäsen; *taikka*

49 §

*Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan
myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan
saapuneelle ulkomaalaiselle*

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen *taikka* on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

53 §

*Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan
pituus*

53 §

*Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan
pituus*

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

55 §

Jatkoluvan pituus

55 §

Jatkoluvan pituus

56 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen

Yhtäjaksoista oleskelua ei keskeytä alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella, jos poissaolojaksot ovat kuitenkin yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan.

56 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen

Alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa. Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan haltija on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, alle kahdentoista kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Euroopan unionin ulkopuolella ei keskeytä yhtäjaksoista oleskelua, jos poissaolojaksot ovat yhteensä enintään kahdeksantoista kuukautta.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan. Viiden vuoden yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa otetaan huomioon myös laillinen oleskelu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jos kolmannen maan kansalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä on oleskellut luvallisesti maassa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta.

58 b §

Euroopan unionin sinisen kortin peruuttaminen

Mitä 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta, sovelletaan myös Euroopan unionin sinisen kortin peruuttamiseen. Euroopan unionin sininen kortti peruutetaan myös, jos kortinhaltija on ollut työttömänä yhtäjaksoisesti yli kolme kuukautta.

67 §

Maahanmuuttovirasto oleskelulupaviranomaisena

Maahanmuuttovirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa mainituilla perusteilla sekä *peruuttaa* myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa sekä 58 a §:ssä mainituilla perusteilla.

Maahanmuuttovirasto toimii tietojen vaihtoa harjoittavana yhteyspisteenä, josta säädetään pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 25 artiklassa.

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Kihlakunnan poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a §:ssä mainituilla perusteilla.

69 a §

Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen

Perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä.

67 §

Maahanmuuttovirasto oleskelulupaviranomaisena

Maahanmuuttovirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa *säädetyillä* perusteilla sekä myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä *säädetyillä* perusteilla.

Maahanmuuttovirasto toimii pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 25 artiklassa ja erityisosaajadirektiivin 22 artiklassa tarkoitettuna tietojen vaihtoa harjoittavana yhteyspisteenä.

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä *säädetyillä* perusteilla.

69 a §

Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen

Perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. *Euroopan unionin sinisen kortin haltijan*

Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin.

perheenjäsenen perhesiteen perusteella tekemää oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin.

Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa

Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa

81 b §

Euroopan unionin sinisen kortin myöntäminen

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, jos tämä esittää vähintään vuoden pituisen korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä koskevan työsopimuksen tai sitovan työtarjouksen ja yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi ovat olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, että työsopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5 kertaa suurempi kuin keskimääräinen palkansaajan bruttopalkka.

Sinisen kortin myöntämiseen sovelletaan 5 luvun säännöksiä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä lukuun ottamatta 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua tarkintaa.

81 c §

Päätös Euroopan unionin sinistä korttia koskevaan hakemukseen

Euroopan unionin sinistä korttia koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua hakemuksen tekemisestä. Määräajan kulumisen keskeytyy hakemuksen täydentämisen ajaksi.

81 d §

Toiseen jäsenvaltioon siirtyneen Euroopan unionin sinisen kortin haltijan ja hänen perheenjäsenensä maahan palaaminen ja oleskelu

Jos toinen jäsenvaltio ei myönnä Euroopan unionin sinistä korttia Suomen myöntämän sinisen kortin haltijalle, hän ja hänen per-

60
Voimassa oleva laki

HE 37/2011 vp
Ehdotus

heenjäsenensä voivat kielteisen päätöksen saatuaan palata maahan ja oleskella maassa kolme kuukautta, vaikka Suomen myöntämä sininen kortti ei olisi enää voimassa.

2.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 68 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain (886/2011) 68 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Vahvistettu laki**Ehdotus*

68 §

68 §

*Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena**Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena*

Poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a §:ssä mainituilla perusteilla.

Poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa sekä 58 a ja 58 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

3.

Laki**yliopistolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 9 §:n 2 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 9 §:n 2 momentti laissa 954/2011, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 §

9 §

*Tilauuskoulutus**Tilauuskoulutus*

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka *Euroopan unionin lainsäädännön tai* Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin.

Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b ja 82—86 §:ää.

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, *eikä edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.* Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b ja 82—86 §:ää.

10 §

10 §

*Koulutusohjelman maksullisuus**Koulutusohjelman maksullisuus*

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka *Euroopan yhteisön lainsäädännön tai* Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalais-

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan *unionin* ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen *eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä.* Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulko-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

laissa (301/2004) säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

maalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

4.

Laki**ammattikorkeakoululain 26 a ja 26 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 26 a §:n 2 momentti ja 26 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 26 a § laissa 953/2011 ja 26 b § laissa 564/2009, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

26 a §

26 a §

*Tilauuskoulutus**Tilauuskoulutus*

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka *Euroopan unionin lainsäädännön tai* Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin.

Tilauuskoulutukseen osallistuvaan sovelletaan 20, 20 a ja 20 b §:ää, 22 §:n 4 momenttia sekä 25 a—25 d, 27, 28, 28 a, 28 b ja 42 §:ää.

Tilauuskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, *eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauuskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.* Tilauuskoulutukseen *osallistuviin opiskelijoihin sovelletaan tämän lain* 20, 20 a ja 20 b §:ää, 22 §:n 4 momenttia, 25 a—25 d §:ää sekä 27, 28, 28 a, 28 b ja 42 §:ää.

26 b §

26 b §

*Koulutusohjelman maksullisuus**Koulutusohjelman maksullisuus*

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka *Euroopan yhteisön lainsäädännön tai* Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulkomaalais-

Maksua ei voida kuitenkaan periä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaiselta eikä siltä, joka Euroopan *unionin* ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen *eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä.* Maksua ei myöskään voida periä siltä, jolla on ulko-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

laissa (301/2004) säädetty oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa.

maalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäseneltä. Perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia.

5.

Laki**asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 a §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 635/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

3 a §

Suomeen muuttaminen

Suomeen muuttaminen

 Suomeen muuttavan henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa, että:

4) hänellä on vähintään kahden vuoden työsopimus tai muu siihen rinnastettava sopimus Suomessa tehtävää työtä varten; tai

 Suomeen muuttavan henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa, että:

4) hänellä on vähintään kahden vuoden työsopimus tai muu siihen rinnastettava sopimus Suomessa tehtävää työtä varten *tai hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti; taikka*

6.

Laki**kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 248/1997, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on.

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän on. *Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.*

7.

Laki**erikoissairaanhoidolain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erikoissairaanhoidolain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 1328/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiirin kuntayhtymään.

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiirin kuntayhtymään. *Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet.*
